

საქართველოს სახალხო განათლების სახელმწიფო უნივერსიტეტი

აკადემიური სახალხო უნივერსიტეტის გაზეთი ● №9-10 (№190-191) ● სოებარი-დეკემბერი 2017 წელი

ერავანი ილი პივილიზაციის
შესახებ გვ. 5

სუბკო
ვებსტუდიანი გვ. 11

სართაშორისო სამაცნეო
კონფერენცია „ქუთაისის
სუბკორი - XIV“ გვ. 3

სართაშორისო სამაცნეო
კონფერენცია გეოგრაფიაში გვ. 4

ტაო-კლარჯეთის
ფილატოლოგიური პრატიკა-
ექსპრესიონისადმი მიმღები
სტუდენტთა საგაცნეოობრი
კონფერენცია გვ. 3

ქიმიკური 21-ე საოლაში გვ. 4

DAAD-ს ახალი ლექტორი
აკადემიური სახალხო უნივერსიტეტი
უნივერსიტეტში გვ. 11

8 ნოემბერს აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტს კიევის ეროვნული კულტურული მეცნიერებების უნივერსიტეტის რექტორი დამიტრი ლუკანინგო და ადმინისტრაციის წარმომადგენლები სტუმრობდნენ. სტუმრები აწსუ რექტორს გიორგი ლავთაძესა და საგარეო ურთიერთობებისა და განვითარების სამსახურის ხელმძღვანელს დაკავით გვეჭკორს შეხვდნენ და ორი უნივერსიტეტის სამომავლო ურთიერთანაშრომლობის გეგმებზე ისაუბრეს. კიევის დელგაციამ მოინახულა აწსუს სამრეწველო ინკაციების დაბორატორია FAB LAB ATSU.

კულტვა

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებულ პრიზორის გორგა ჭრივას ესოსტუ მერის თანამდებობაზე სიჩეკს. ვუსურვებთ წარმატებებს სახოგადოებრივ საქმიანობაში.

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტისა და საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ერთობლივი საიუბილეო კონფერენცია

21 ნოემბერს აკაკი წერეთლის სახლემწიფო უნივერსიტეტის ენერგეტიკისა და ტელეკომუნიკაციის დეპარტატების მეცნიერებათა კურსმობის, რომელიც მიეღვნა განახლებადი ენერგიის ს სფეროში პროფესიული განათლებისა და პროგრამების საფინანსებლის. აღნიშნული კორექტობი ჩატარდა პროექტის „შეის ენერგიის გამოყენებას-ახალი პროფესიული კადრები“ ფარგლებში, რომელიც ხორციელდება ენერგეტიკისა და ტელეკომუნიკაციის დეპარტამენტში და დაფინანსებულია ათასწლეულის გამოწვევის ფონდის „პროფესიული განათლება ექიმობისა და განვითარებისთვის“ მიერ, ათასწლეულის გამოწვევის კორპორაციის II კომპაქტის ფარგლებში. კორექტობის წამყვანი მომსახურებელი იყო პამიდ ნეფალი, მეტროპოლიტანის სახლემწიფო უნივერსიტეტის პროფესიონალური ექიმებული (მინეპარლისი, მინესოტა, აშშ). კორექტობის მუშაობაში მონაწილეობა მიიღეს უნივერსიტეტის,

კოლეჯების, ბიზნესისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლებმა. შეხვედრა უნივერსიტეტის რექტორმა პროფესიონალურ გიორგი ლავთაძე განახლებადი ენერგიის ს სფეროში პროფესიული კადრების მიმართ შემდგე პროფესიონალურ განახლებადი ენერგიის მსოფლიო ბაზარზე არსებული ტენდენციების, ამ სფეროსთვის პროფესიული კადრების მიმართ და საგანმანათლებლო პროგრამების განხორციელების გამოცდილების შესახებ. კორექტობის მონაწილეებმა მიიღეს მდიდარი ინფორმაცია განახლებადი ენერგიის ს სფეროში პროფესიული პროგრამების შინაარსისა და წარმატებული გამოცდილებების შესახებ. უნდა აღინიშნოს, რომ ენერგეტიკისა და ტელეკომუნიკაციის დეპარტამენტის მეცნიერებათა აკადემიური მუშაობა მიიღეს უნივერსიტეტის წინა პროექტების ფარგლებში.

5 დეკემბერს აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბიზნესის, სამართლისა და სოციალურ მეცნიერებათა და აგრარული ფაკულტეტების სტუდენტებისათვის ჩატარდა კარიერის დღე. ღონისძიება გაიმართა ჩეხეთის მთავრობის მიერ დაფინანსებული პროექტის „განათლების ხარისხის გაუმჯობესება აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტში“ ფარგლებში. ღონისძიებაში მონაწილეობა მიიღეს, როგორც სამთავრობო, ისე არასამთავრობო, სამეცნიერო ორგანიზაციებმა, ტელე-რადიო კომპანიებმა, წარმატებულმა ადამიანებმა, უნივერსიტეტის პარტნიორმა ორგანიზაციებმა. მათ მიერ

5 დეკემბერს უნივერსიტეტის მთავარ ფილიაში, პაინრიპ ბიოლის 100 წლის იუბილესადმი მიძღვნილი გამოფენა გაიხსნა, ხოლო მწვანე დარბაზში ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორის მანანა პაიჭაძის საგანმანათლებლო ლექცია თვე-

მაზე „პაინრიპ ბიოლი: მწერალი და მოქალაქე“.

ღონისძიება პაინრიპ ბიოლის ფონდის სამსრეთ კავკასიის რეგიონული ბიუროს ორგანიზებით ჩატარდა საერთაშორისო სამცნიერო „ქუთაისური საუბრები - XIV“, რომელიც მიეძღვნა ნიკოლოზ ბართაშვილის დაბადების 200 წლისთავს.

9 დეკემბერს აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ეკონომიკის დეპარტამენტითან არსებული „საქართველოს ეკონომიკური პრიბლემებისა და ქართული ეკონომიკური აზრის შემსწავლელი სტუდენტთა მუდმივმოქმედი სემინარის“ ფარგლებში, ჩატარდა სტუდენტთა საუნივერსიტეტო მორის კონფერენცია.

საკონფერენციო სამაცნიო კონფერენცია „ქუთაისური საუბრები - XIV“

3-4 ნოემბერს აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ქართველოლოგიის სამცნიერო-კალევით ცენტრის მიმღებით ჩატარდა საერთაშორისო სამცნიერო „ქუთაისური საუბრები - XIV“, რომელიც მიეძღვნა ნიკოლოზ ბართაშვილის დაბადების 200 წლისთავს.

სიმპოზიუმში ტრადიციისამებრ მონაწილეობა მიიღეს ჩვენი ქვეყნის სხვადასხვა უნივერსიტეტისა და სამცნიერო-კვლევითი ცენტრის წარმომადგენლებმა: ენათმეცნიერებმა, ეთნოგრაფებმა, ლიტერატურათმცოდნებმა, ფოლკლორისტებმა... კონფერენციაში ჩატარები იყვნენ აგრეთვე ვანის უნივერსიტეტის (თურქეთი) პროფესორები: ოსმან და ემრე აითქინები.

კონფერენციის მონაწილეებს მიესალმნენ: გიორგი დავთაძე /აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორი/, შალვა კირთაძე /აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორის მოადგილე/, ტარიელ ფუტკარაძე /აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი/, ლუკა დვალიშვილი /

პუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის დეკანი/, ავთანდილ ნიკოლეიშვილი /ქართული ფილოლოგიის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი/, როლანდ თოლებიშვილი /ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი/, გიორგი სოსაძე /გორის სახელმწიფო სახსავლო უნივერსიტეტის რექტორი/, რუსულან სალინაძე /ქართული ენის მიმართულების ხელმძღვანელი/, მარინა ქაცარავა /ქართული ენის მმართულების პროფესორი/, ნომადი ბართაძა /აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი/, ეკა დადიანი /ქართველოლოგიის სამცნიერო-კვლევითი ცენტრის ხელმძღვანელი/.

კონფერენციაშე მუშაობდა პლენარული სხდომა და სამი სექცია: I. ქართველური ენათმეცნიერება, II. ქართული ფოლკლორი, ლიტერატურათმცოდნება, III. საქართველოს ისტორია, ეთნოგრაფია, არქეოლოგია.

კონფერენციაშე წაითხული მოხსენებები დაიბეჭდება ყოველწლიურ სამეცნიერო ფურნალ „ქართველური მემკვიდრეობის“ XXI ტომში.

ბათ-კლარჯეთის დიალექტოლოგიის პრიკტია- ეპიდოლიდისადმი მიძღვნილი სტუდენტთა სამაცნიო კონფერენცია

24 ნოემბერს აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტში „მწვანე დარბაზში“ ქართული ენის მმართულებისა და ქართველოლოგიის სამცნიერო-კვლევითი ცენტრის ორგანიზებით ჩატარდა სტუდენტთა სამცნიერო კონფერენცია, რომელიც მიეძღვნა ტარკლარჯეთში 2017 წლის აგვისტოში ჩატარებული დიალექტოლოგიური პრაქტიკის შედეგებს, დიალექტოლოგიურ პრაქტიკას ხელმძღვანელობდნენ: პროფ. ტარკლ ფუტკარაძე, ასოც. პროფ. ეკა დადიანი.

კონფერენციაშე პუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტშის ქართული ენისა და ლიტერატურის სპეციალობის IV კურსის სტუდენტებმა ტაოსა და მაჭახლის ხეთაში ჩაწერილი ახალი დიალექტური მასალების საფუძველზე მომზადებული მოხსენებები წარმოადგინეს. კონფერენციის დასასრულს მომხსენებლებს გადაეცათ სერტიფიკატი და სამეცნიერო ფურნალ „ქართველური მემკვიდრეობის“ ერთ-ერთი ნომერი.

ენგურის გალილის მოყვითალი იმაღლის თვალი

მიმდინარე წლის ნოემბრის თვეში, ქუთაისში აღექსანდრე მესხორაძის ორგანიზებით გამართულ მოსწავლეთა რესპუბლიკური შემოქმედებითი ფესტივალის - „სიკეთის ხე“ შემაჯამებელი ღონისძიების დასრულების შემდგა, რომელიც ყოველწლიურად ტარდება საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის, უწმინდებისა და უნეტარესის ილია მეორის ღოცვა-კურთხევით, უაღრესად მნიშვნელოვანი ერთი ღიატურული შესვეღრაც გაიმართა - აგხაზეთიდან, კერძოდ კი სოხუმიდან, სტუმრად მოწვეული ახალგზრდა პოეტის, ეროვნებით აფხაზის - ნიკოლოზ (ნიკა) ბაძაღუას პოეზიის საღამო.

სამწუხაოდ, შემოქმედებითი ნიჭიერებითა და პიროვნული კეთილშობილებით გამორჩეული ამ ახალგზრდა კაცის შესახებ, რომელიც ამჯერად უკვე მეორედ სტუმრობდა ჩვენს ქალაქს, მანამდე არაური ვიცოდი. გალიში დაბადებულ და ამჟამად ქალაქ სოხუმში მცხოვრებ ნიკა ბაძაღუას, რომელიც სოციალური ქსელით თავის ლექსებსა და საჯარო პოსტებს ენგურსგაღმელის ხელმოწერით აქვენებს ხოლმე, ქუთაისიდან ჯერ კიდევ ამ ერთი წლის წინათ დაკავშირებიან ჩვენი თანა-ქალაქები მწერლები: სერგო წურწუმია, ენდი ნემისიწვერიძე და ალექს მესხორაძე და მათთან იმდენად ახლო ურთიერთობა დაუშენებიათ, რომ გასულ წელს ქუთა-

ისშიც პეოლიათ მოწვეული.

ქუთაისის ნიდბების თეატრის დარბაზში გამართულ ღრმად ემოციურ ამ შეხვედრაზე, რომელსაც პოეტი ირმა ქურასბედიანი უძღვებოდა, ნიკა ბაძაღუამ დამსწრე სახოგადოებას ქართულ და აფხაზურ ენებზე წაუკითხა როგორც საკუთარი, ისე მის მიერ ამ ენებზე თარგმნილი ქართველი და აფხაზი პოეტების ლექსები.

ნიკა ბაძაღუა დაიბადა 1994 წელს გალში. ამჟამად ცხოვრობს ქალაქ სოხუმში. არის აფხაზეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტის აფხაზური ენისა და ლიტერატურის სპეციალობის მეორე კურსის სტუდენტი. გარდა მშობლიური აფხაზური ენისა, ქართულ ენასაც იმდენად კარგად ფლობს, რომ ლექსებს როგოვე ენაზე წერს. აქტიურად ეწევა მთარგმნელობით საქართველოსაც, კერძოდ, ქართველ და აფხაზებს თარგმნისა და ცხონის აფხაზ მკითხველებს, აფხაზი პოეტებისას კი ქართველებს. აფხაზურ ენაზე გამოცემული აქვს ლექსების ერთი, 420 გვერდიანი, კრებული, ქართულ ენაზე გამოსაცემად კი უკვე აქვს გამოცემული ორი წიგნი.

სენებულ შემოქმედებით საღამოზე შეხვედრის დროს ხანმოკლე გასაუბრების შემდეგ ნიკა ამჯერად უკვე სოხუმიდან გამომეხმაურა სოციალური ქსელით და, ჩემი თხოვნით, ქართულ პრესაში გამოსაქვენებლად მომაწოდა მისი შემოქმე-

დების რამდენიმე ნიმუში, რომელთაც სიამონებით წარვუდგენ ქართველ მკითხველს.

ნიკა ბაძაღუას ლექსები ჩემთვის უაღრესად საინტერესო უპირველეს ყოველისა იმ თვალსაზრისითა, რომ მათ ავტორს, რომელიც რესენტის იმპერიული ხელისუფლების როგორიზე აფხაზეთში მოწყობილი სისხლიანი ტრაგედიის შეძლებ დაბადებული ახალგაზრდა კაცია, კარგად აქვს გაცნობიერებული იმ ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი ეროვნისა და განუყოფლილი აუცილებლობა, რაც საუკუნეების განმავლობაში იყო ქცევული ქართველთა და აფხაზთა ისტორიული თანაარსებობის მყარ ფუნდამენტად. სწორედ ამ ჭემარიტების ნათელ გამოსატულებას წარმოადგინს ის სტრიქონები, რომელთა მეტვეობითაც ნიკა თავის ეროვნულ მრწამს ამგვარი სახით წარმოაჩნის:

ქართველიც ვარ, მეგრელიც ვარ, პაპის მოღგმა გვარად დამაქვს, მაფშალიას მეც ვმდერივარ, სულმი მწევლი ვარადა მაქვს. სეანურ სისხლით მეწვერი ვარ, იმერული ბალადა ვარ, ქართველის ტროფიბით მეც ცხელი ვარ, ფშავის სუნთქვა ბარად დამყავს. სევა რა გთხორა, გენიოსო, კოლხურ სიტყვით შეპრობილმა,

605 ბაძალუა

ღმერთი მომგვრის

მიქრა ხმები სხვათა, სიო ქრის. მიხმობს სუნთქვა ზართა, სიონის. კროება სიანკარუ დიად ცის, ხურავს დია კარებს დიაცი. ძილი სიხმრით სუსახს სამ არეს, ღმერთი მომგვრის სულ სხვა სამარეს. დაკრავს წამის წამი წამ წამხე, მომედება ნამი წამწამხე. მიამწამხე. მიხმობს სუნთქვა ზართა სიონის, მიქრა ხმები სხვათა, სიო ქრის.

სხვა სივრცეთა

გადურჩა ლურჯი ცის მოსახამს და ეს დღეც მუნჯი ხმით მოსახს ბაღს.

სელ ფოთლებზე ქარი თდებს თხხავს, მძლე და უწყინარი თდებაც.

დაიფერფლა ველი

და ისევ, სხვა სივრცეთა ველი დაისებს.

ტერენტი გრანელს

მისტიკის უბეს პგავს მოლ-ველი, მისტიკის ბუმბერაზს მოველი. მისტიკის ბუმბერაზს მოველი, მისტიკის უბეს პგავს მოლ-ველი.

ვორიდა

სიმაწვილეში ერთად დარგული, აალმის ოცნებებს ქარი მოგვიტანს, კელავ აუღერდება სული პანგური: ვორიდაი რი და და ვორიდა მამაპაპურს მივუსხდებით ერთად, ლენის დედა მოგვიტანს დოქით და სავე ფიალით შევდახებო ერთხმად: ვორიდა რი და და ვორიდა! აღილინდება მუნჯი კოლორი და სიოც დაუბერავს შორიდან, დარდი მოგვწყდება ვით ხეს ფოთოლი, ვორიდაი რი და და ვორიდა! დამე და მოვარე მოვლენ წეაროსთნ, როგორც ასულნი, როგორც ირი და, გულში წამით იფეთქებს ბავშვიბა: ვორიდა რი და და ვორიდა! ერცაუს მხრებზე დილა მოჯდება, მოჯდება როგორც თეთრი ქორი და, ადარასოდებს ადარ მორჩება: ვორიდა რი და და ვორიდა!

ხილულის თანახმად

დრო ბურავს ნასახლარს თანძები, თოი გზის გასაფარს ვმთავრდები. სისხლი გულს მისივებს ამავლობის, ვლოცავ ბედს - მისივ პარად ახლავს. ხილულის თანახმად სიმძვებს თან ახლავს სიმძიმე.

მღუმარებას პევნს ღმე ლიანდაგს, უსისხლ-უხორცოს ვეტრფი ნიავებს, უკვე წლებია, ამეკვიატა პირშავი ზამთრის თეთრი სიავე.

ივანე თარბა

დაჭრილის სიმღერა

ვარაიდა, - დაჭრილი ვარ, ვეთხოვები სატრფოს შორით, იმედისა და საფლავს შორის უიმედოდ გახრილი ვარ! ვარაიდა, ბზინავს ველი, ტყვიის სტვენას მოპგავს ჩიტის, მასხსოვს პაპის კერა შშვიდი და მოკვდავის სიტყვებს ვძლერი! და, ეს მხე იქცეს თაფლად, ახლოს არის ჩემი ბოლო, მომაკვდავი კაცი მხოლოდ უნდა ძღვრდეს ცრემლის ნაცვლად! შორის გაფრინდით მტრის ჯინაზე, ლეშმ მკორტნელო ვევავ-ვერნებო! ვარაიდა, ქარ-ბორბლებო, შებდს მოედეთ გრილ სიაზედ! იმში ხშირად ვარებით და გარებით არა უნდა ვარ, მომაკვდავი კაცი მხოლოდ უნდა ძღვრდეს ცრემლის ნაცვლად! შორის გაფრინდით მტრის ჯინაზე, ლეშმ მკორტნელო ვევავ-ვერნებო! ვარაიდა, ქარ-ბორბლებო, შებდს მოედეთ გრილ სიაზედ! იმში ხშირად ვარებით და გარებით და თან უსხივო, დაიდ მებრძოლო რომ უსმინო, შეუძლებიან არაები! ვარაიდა, მეგობრი, გთხოვ, თუნგიდან მასე წეალი! ვარაიდა, მასე წეალი, იმეორებს ექო ახლოს! ვარაიდა, გენის, ხორცო, ქვის გულებზე წელის ჩხარუნი, არწივთ ხმა და ცხენთ თქარუნი, - ესე იგი, ჯერაც ვცოცხლობთ! ვარაიდა, მალე ბედ, მომაცილებს მტრიან ალეას, ხელში მომცემს იარაღს და კვლავაც ცხენზე აგმხედრდები!

ნელი თარბა

აფხაზეთს

გაზაფხულის ქვევანავ, საყვარელო მუდაშ! მდინარეთა მხარე ხარ, მაღალ მთათა გუნდა! მდინარეთა მხარე ხარ, მაღალ მთათა გუნდა! ხარ ბავშვობის აგვანი, ჩაუქრობი კერა! ხარ სიმღერა, რომელსაც ვერ ავუვლი ვერა!

აფხაზი ვარ და ხან ვოსობ, ვეველა კუთხის მზედ ვშობილვარ.

ნიკა ბაძაღუასთან საუბრებმა კიდევ უფრო მეტად დამარწუნა იმაში, რომ ზემოთქმული თვალსაზრისით იგი გამონაკლის არ არის და მისებური ეროვნული თვალთანების მქონე აფხაზები, მათ შორის ახალგაზრდების მორის და დაგვანდებან და აფხაზების მართვის მეტებითი საკმაოდ არიან.

საბედნიეროდ, ქართველთა უდიდესი ნაწილიც ამ სულისკვეთებითა და ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი მრწამსით ცხოვრობს და იმ დროის დადგომაზე რცხუბობს, როცა მესამე და აფხაზთა ისტორიული თანაარსებობის მყარ ფუნდამენტად კაციად კარგად არა აფხაზების ნათელ გამოსატულებას წარმოადგინს ის სტრიქონები, რომელთა მეტვეობითაც ნიკა თავის ეროვნულ მრწამს ამგვ

„გზა მიუძღვის საცალფარო, მიხვდი-მოხვდი...“

სწორედ მიხვეულ-მოხვეული კიბეჭ-
ბით ნელ-ნელა ავდივარ შე-2 სართულზე
— უნივერსიტეტის სამეცნიერო ბიბლიო-
თეკის საცავისა და მომსახურების უცხო-
ური ლიტერატურისა და უურნალ-გაზე-
თების ნაწილში, რომელიც გარედან არა,
მაგრამ შეგნით ნამდვილად „მერცხლის
ბუდედ... მოჩანს“. აյ საქმიანობენ დღე-
ვანდლი ჩემი მასპინძლები: ქ-ნი სკოლა
ქელბაქიანი და ქ-ნი რუსული მახარაძე.
ჩემს რესარჩდნებითან საუბარში გავიხ-
სენ ჩემს ახალგაზრდობასა და შემდგომ
პერიოდშიც ბიბლიოთეკის ამ მეტად მნიშ-
ვნელოვან განყოფილებაში გატარებული
დღეები.

ჩემს მახსოვრობაში წლების მანძილ-
ზე აქ ქ-ნი თინა გრძელიშებული და ქ-ნი
მანია ჯულაფიძე შრომიბდნენ. გარევე-
ული დროის განმავლობაში ქ-ნი თინა
ბიბლიოთეკის უცხოურ ენათა განყოფი-
ლების გამგედაც მუშაობდა, ქ-ნი მანია
კი უურნალ-გაზეთებს განაგებდა. ისინი
უნივერსიტეტის დღევანდელი კოლექტი-

ტალოგებსაც არ იყენებდნენ, საცავში ისე
აგნებდნენ საჭირო წიგნსა თუ შურნალს.

ბევრი სითბო და სიყვარული დაგვიტო-
ვეს. მათგან უამრავი კარგი შევისწავლეთ
და შევისისხლხრცეთ უნივერსიტეტის
ახალგაზრდა თანამშრომლებმა. უპირვე-
ლეს ყოვლისა კი კოლექტივის წევრების
პატივდება და სიყვარული და, რაც მთა-
ვარზე მთავარია, ურთიერთპატივისცემა.
მათს „საბრძანებელში“ ყოველთვის ერ-
თმანეთის კეთილგანწყობა და ურთიერ-
თგაგება იგრძნობოდა. სამაგალითო იყო
მათი თანამშრომლობა. ისინი, როგორც
დები, შეხმატებილებულად საქმიანობ-
დნენ. უყვარდათ ერთმანეთი და ეს ფე-
ლაფერი საქმიანობა ჩანდა ანუ უკეთ რომ
თვევათ, საქმიანობა მტკიცდებოდა. რამე
მიზეზით, იშვიათ შემთხვევაში, თუ ერთ-
ერთი მათგანი არ დაგვხვდებოდა ადგილ-
ზე, მეორე ამას არ გვაგრძნობინებდა და
თავისი კოლეგის საქმეს წევარად, უხმა-
უროდ, მონდომებით, მაღალხარისხოვნად
შეასრულებდა. ჩვენ ამას ვხედავდით ფე-

ქალბატონი სკოლა ქულბაქიანი

ჯულაფიძის ტრადიციისამებრ, აგრძელე-
ბენ აქაურ ჩვეულებებს, მკითხველებს
თვალებში შესცაცინებენ, პატივისცემით
მიმართავენ, სასიამოვნო გარემოს უქმნი-
ან, ელოდებიან, თქვან, რა ესაჭიროებათ
და ერთმანეთს ასწრებენ საცავში შეს-
ვლას. ხან ხმამაღლაც კი მიმართავნ ერ-
თმანეთს, მე შევალ საცავში, მე გამოვი-
ტან გაზეობებს, რატომ შენო და წამიერად,
თვალის დახამსახმებაში მაგიდაზე გადა-
გიშლიან საჭირო გაზეთსა თუ უურნალს,
რომელიმე საჭირო წიგნსა თუ ბიბლიოგ-
რაფიულ ნაშრომს (ჩემს სინამდვილეში
რამდენჯერიმე განმეორდა მსგავსი ფაქ-
ტი). თიოქმის წევნითაც ეუბნებიან მკითხ-
ველებს, თქვენ ამ გრძელ გზას ტყუილად
ნე გამოიყოლო, წინასწარ დაგვირეცე, თა-
ნა გვაწერინი საჭირო ლიტერატურა და,
როცა მოძრავანდებით, კეთილგარე მაგიდა-
ზე დაწყობილი დაგ ხედებათო. მასხენდება
ნაწევეტი ერთ-ერთი სიძლერიდან: „ამაზე
მეტი რაღა ინატროს კაცმა. „აქ პირდაპირ
„კომუნიზმია“ და ჩვენს ლექტორ-მასწავ-
ლებლებსაც მეტი რა უნდათ. მოელი დღე
შეუძლიათ ისხდნენ ამ გაცისკროვნებულ,
მწვეში ჩაფლულ (აქაურობას ხომ თოა-
ხის უამრავი მცენარე ამშენებს), ე.წ.
„მერცხლის ბუდეში“, იკითხონ და ისამ-
ოვნონ, მაგრამ პედაგოგიური საქმიანო-
ბა აცლით? თუმცა აქ ადგილიც კი ჭირს,
ეს განყოფილება მუდამ გადატვირთულია
მკითხველით.

არ არსებობს დღე, რომ აქ მოხვდეს
ადამიანი და განათლების ამ შესანიშნავი
კერიდან გულდაწყვეტილი არ გამოვიდეს,
რადგან უწევდება სურვილი, კიდევ დიდ-
ხანს იყოს აქ და სურვილი დაისვეხოს,
გაეციოს უამრავ წიგნს, ახალ გაზეთსა და
უურნალს, რომლებიც უხვადა. აქ ხომ
კეთებ პირობას შექმნილი მეცნიერული
საქმიანობისათვის. ქ-ნ სკეტასა და ქ-ნ
რუსულანს არასოდეს აქვთ გამოიტებილი
კარები, სულ ადგილზე არიან, შესვენე-
ბის საათებშიც კი განყოფილება დიად და
შხად არიან უნივერსიტეტის პრიფესიო-
ნალურებების მინიჭებულებით და შეს-
ვლების გამოყიდვების და ამას მომავალ
თაობას უშურეულად უზიარებდნენ,
ასწავლიდნენ, კარგ სპეციალისტებად
აფალიშებდნენ. არ მურებდნენ თავიანთი
ათეული წლების გამოყიდვებას და ამას
მომავალ თაობას უშურეულად უზიარებ-
დნენ. ამასთანავე ისინი უნივერსიტეტის
ცოცხალი მემატიანებიც იყვნენ. თავი-
სუფლად შეიძლებოდა მათგან არა მარტი-
უნივერსიტეტის სამეცნიერო ბიბლიოთე-
კის, არამედ მთლიანად ჩვენი სასწავლი
დაწესებულების ისტორიის მოსმენაც.
თავიანთი საქმის პროფესიონალები კა-

ხედავად ამისა, ქ-ნი რუსუდანი რომ ამ
საქმეში ახალბედაა, მისი საქმიანობიდან
გამომდინარე, ამას უცხო თვალი ვერ შე-
ამჩნევს. ქ-ნი რუსუდანი არ დაემორჩილა
გაზეთის რედაქციას და არ მისცა
უფლება, ეს სტატია მისი სურათითაც
დამშვენებულიყო. მე ჯერ არ მეუტონის
ასეთი აღიარება, ჩვენს ბიბლიოთეკაში
ბევრი საუკეთესო თანამშრომელი
საქმიანობს, - ამ სიტყვებით გამოხატა
მან თავმდაბლობა და თავისი კოლეგების
პატივისცემა.

ქ-ნი რუსუდანიც ისევე ამჟავებებს აქაური საცავის სიღრმისეულ ცოდნას,
როგორც - ქ-ნი სკეტა. ეს ფელაფერი კი
ქ-ნი სკეტას დამსახურება. ის ხომ უკვე
50 წელი უნივერსიტეტის თანამშრომე-
ლია. კარგად ახსოებს, როგორ ასწავლიდა
მას ქ-ნი მანია ბიბლიოთეკაში მუშაობის
წესებს და თვითონაც თავისი გამოცდილე-
ბას არ იშვერებს ახალმოსულებისათვის. მან
დღეს სულ შეპირად იცის, რომელი
წიგნი როგორი მოვლილია, რამდენი და
რომელი ფურცელი აკლია და ცდილობს,
მკითხველს სრულყოფილი გზემპლარი
მიაწოდოს.

აქაური თანამშრომელი ზრუნავენ და-
ზიანებულ წიგნებზე, გაზეობები და უურ-
ნალები წლების მიხევით ერთად შეკ-
რებული და გამოვიდათ. მათი ადგილი
შეუძლიათ ისხდნენ ამ გაცისკროვნებულ,
მწვეში ჩაფლულ (აქაურობას ხომ თოა-
ხის უამრავი მცენარე ამშენებს), ე.წ.
„მერცხლის ბუდეში“, იკითხონ და ისამ-
ოვნონ, მაგრამ პედაგოგიური საქმიანო-
ბა აცლით? თუმცა აქ ადგილიც კი ჭირს,
ეს განყოფილება მუდამ გადატვირთულია
მკითხველით.

აქ არსებობს დღე, რომ აქ მოხვდეს
ადამიანი და განათლების ამ შესანიშნავი
კერიდან გულდაწყვეტილი არ გამოვიდეს,
რადგან უწევდება სურვილი, კიდევ დიდ-
ხანს იყოს აქ და სურვილი დაისვეხოს,
გაეციოს უამრავ წიგნს, ახალ გაზეთსა და
უურნალს, რომლებიც უხვადა. აქ ხომ
კეთებ პირობას შექმნილი მეცნიერული
საქმიანობისათვის. ქ-ნ სკეტასა და ქ-ნ
რუსულანს არასოდეს აქვთ გამოიტებილი
კარები, სულ ადგილზე არიან, შესვენე-
ბის საათებშიც კი განყოფილება დიად და
შხად არიან უნივერსიტეტის პრიფესიო-
ნალურებების მინიჭებულებით და შეს-
ვლების გამოყიდვების და ამას მომავალ
მომანატრა და ადგილიც კი ჭირს,
კარგად ადამიანი და განათლების ამ შესანიშნავი
კერიდან გულდაწყვეტილი არ გამოვიდეს,
რადგან უწევდება სურვილი, კიდევ დიდ-
ხანს იყოს აქ და სურვილი დაისვეხოს,
გაეციოს უამრავ წიგნს, ახალ გაზეთსა და
უურნალს, რომლებიც უხვადა. აქ ხომ
კეთებ პირობას შექმნილი მეცნიერული
საქმიანობისათვის. ქ-ნ სკეტასა და ქ-ნ
რუსულანს არასოდეს აქვთ გამოიტებილი
კარები, სულ ადგილზე არიან, შესვენე-
ბის საათებშიც კი განყოფილება დიად და
შხად არიან უნივერსიტეტის პრიფესიო-
ნალურებების მინიჭებულებით და შეს-
ვლების გამოყიდვების და ამას მომავალ
მომანატრა და ადგილიც კი ჭირს,
კარგად ადამიანი და განათლების ამ შესანიშნავი
კერიდან გულდაწყვეტილი არ გამოვიდეს,
რადგან უწევდება სურვილი, კიდევ დიდ-
ხანს იყოს აქ და სურვილი დაისვეხოს,
გაეციოს უამრავ წიგნს, ახალ გაზეთსა და
უურნალს, რომლებიც უხვადა. აქ ხომ
კეთებ პირობას შექმნილი მეცნიერული
საქმიანობისათვის. ქ-ნ სკეტასა და ქ-ნ
რუსულანს არასოდეს აქვთ გამოიტებილი
კარები, სულ ადგილზე არიან, შესვენე-
ბის საათებშიც კი განყოფილება დიად და
შხად არიან უნივერსიტეტის პრიფესიო-
ნალურებების მინიჭებულებით და შეს-
ვლების გამოყიდვების და ამას მომავალ
მომანატრა და ადგილიც კი ჭირს,

ჩვენც დავინახეთ ჩვენი სკეტასა და
რუსულის გულდაწყვეტილება და მინდობილი
საქმისადმი დიდი პასუხისმგებლობა. მათ
მიმართ უნივერსიტეტის თანამშრომელი
დიდ კმაყიფოლებებას გამოიყენება
გავითავის აღმოცენების აღმოცენების
გავითავის აღმოცენების აღმოცენების
გავითავის აღმოცენების აღმოცენების
გავითავ

၁၂၃၀၈၆၂၉၀၉၁၄၁၂၀၈၁၁

(დაგვიანებული წერილი ნიკოლოზ ჩიქობავას)

გქერთ სსიპ ვახტანგ კვარაცხელია-
ას სახელობის წალენჯიხის N4 საჯარო
სკოლის ქიმია-ბიოლოგიის უფროსი მას-
წავლებელი ანიკო ლუკავა. მინდა მო-
გითხროთ ერთი ამბის შესახებ, რომელიც
43 წლის წინ, ქუთაისის ალწულუკიძის
სახელობის სახელმწიფო პლაგოგიურ
ინსტიტუტში გადამხდა თავს:

1974 წელია. ვარ ქიმია-ბიოლოგიის
სპეციალობის მე-5 კურსის სტუდენტი,
ქუთაისში სასწავლებლად ჩამოისული წა-
ლენჯიზის რაონის სოფელ მიქაელაძე.
ესწავლობ მხოლოდ და მხოლოდ ფრი-
ადებზე, არც ერთი სხვა ქულა არ მყავს
და, რა თქმა უნდა, ეს ფაქტისირებულია
ჩემს ჩათვლის წიგნაგშიც. სახელმწიფო
გამოცდებამდე ერთი კვირით აღრე, სრუ-
ლიად მოულოდნელად, ვიგბი, რომ სამი
წლის წინ პედომეტადებაში ლექტორმა
სამიანი გამომაყოლა. ფაქტურების ძლი-
ვანი პრიციპულად არ წერს ამ ნიშანს
ნაკრებ უწისეში, მექანიკური შეცდომა
პგრინა, რაც, სამწერაოდ, ასე არ არის.
როგორც მოგვიანებით ირკვევა, საგ-
ნის ლექტორმა ქულა გამოცდის გარეშე,
სრულიად ზერელედ დამიწერა. ვინ არ

ଅମ୍ବିଶାମଦିଗ୍ବା ମେହାରମ୍ଭ, ଗୁଣଲିଙ୍ଗର୍ଜୀଏଲାଦ ଶେଙ୍ଗ-
ପ୍ରେରଣେ ପ୍ରେରଣା କୁରିଲେଲା ତୁ ଲେଖିଥିଲେନେ,
ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁଟରଗ୍ରହିତ ଲେଖକାଙ୍କୁ, ଓ ଉକ୍ଳେଷ୍ଟାଙ୍କୁ
ମାଗରମ ଆମାରେ, କୁରା କୁରାଦ ରହ୍ୟବା, ଆରି
ର୍ଯ୍ୟାତିରି ମରତାଙ୍କୁ ସାଗନ୍ତିର ଗାଢାବାର୍ଯ୍ୟବିଲେ
ନେବାକୁ, କିନାଇଲାକ କାନ୍ତରିନେତ ସାମି ଲ୍ଲିଳିଲ ବିନ
ବାଦାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟାଲୋ ସାଗନ୍ତିର ଗାଢାବାର୍ଯ୍ୟବା ଏକ ଶେ-
ବିଲେବା, କେବେଳ ନେରାଜୀଲ୍ଲିବନ୍ଦାକୁ, ଉଦ୍ଦିଲିଲ ଡା-
ମ୍ବେବିଲେ, ରେଲେ ରା ରାମ୍ଭ ତୀରିନିଲ୍ଲ କୁ କେରାକୁଳିଲେ
କୁମ୍ଭକ୍ରେଲ୍ଲ, ରାଙ୍ଗବାନ୍, କେତ୍ତିଲ୍ଲିଲାକ ବାମର୍ଦ୍ଦିଲ୍ଲେ
,,କାର୍ତ୍ତିରନ୍ଦାଦିଲ୍ଲ ରା ରାମିଲ କାପୁବାଦି” ଆରାକୁଳ
ମ୍ବାକୁ କ୍ଲାଲାକ୍ଲାମିଲ୍ଲ.

სახელმწიფო გამოცდებამდე თრი
დღით ადრე, ინსტიტუტის ფოიში შემ-
თხვევით მხვდება ჩემი მხსნელი, საყვარე-
ლი და სამართლიანი ლექტორი, იმდო-
ისთვის მეცნიერული კომუნიზმის კათედ-
რის გამგე, ღოცენტი ნიკოლოზ ჩიქობაგა.
ეგვალება და თვალს ვარიდებ, არ მინდა,
ჩემი ტირილისაგან გასიებული სახე ნა-
ხოს, მაგრამ ბატონ ნიკოლოზს ვერაფერს
გამოაპარებ, მიფურებს და მეკითხება: ანა,
რაშია საქმე, ხომ არავინ გაწყვინიანო.
ტირილს ვიწყებ, ვერაფერს ვეუბნები და
ისიც ხვდება, რომ რაღაც სერიოზული
ამბავი მჭირს. თავის კათედრაზე მიეკა-

კარ, სადაც ოავისი კოლეგებისგან ისმენს ჩემს ამბავს. არასოდეს დამაგიწყვდება მისი გაფიტორებული და გაკვირვებული სახე, ასეთი რამე როგორ უნდა ხდებოდეს ინსტიტუტში?! სასწავლოდ მივევაპარ რექტორთან... დღეს უკვე არ მიმართა მიზანშეწონილად, მათი საუბრის დეტალები საჯაროდ დავწერო, თუმცა, რა თქმა უნდა, სიტყვასიტყვით მახსოვე კველაფერი. საბოლოოდ რექტორმა განცხადებას და-ადო რეზოლუცია და საგანი გადავაბარენაკრებ უწევისშიც ჩაიწერა ხელითინ. სახელმწიფო გამოცდებიც ჩავაბარე წარმატებით და ასე აკიდე წარჩინების დიპლომი. ეს კველაფერი კი ნიკოლოზ მასწავლებლის ადამიანობის წევალბით!

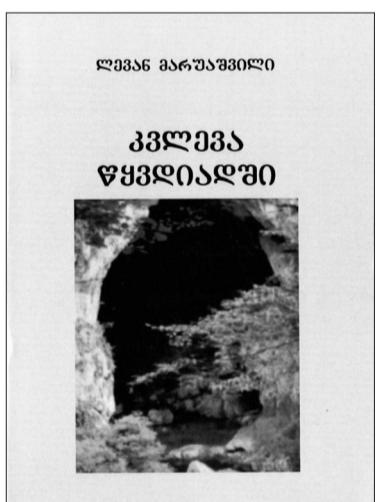
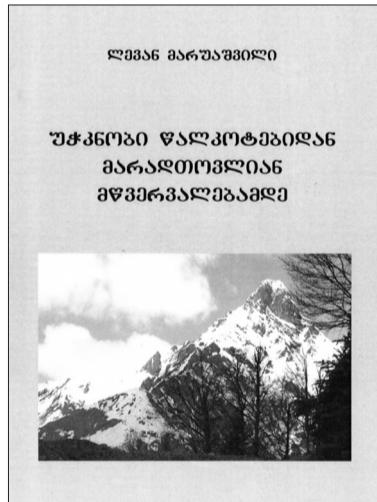
ძოგვიასებით ბატონხბა ხიკოლორხბა თავისი ხელმძღვანელობით დამაწერინა თემა სახელწოდებით „ნაპერწკლიდან აღლი ინთება”. დღემდე ვინახავ მის ხელაწერებს, რომლებიც, მართალია, გახუნებულია, მაგრამ ჩემთვის ძალიან ძვირფასი.

შეიძლება, ეს ამბავი დღეს ბევრის-
თვის არც იყოს საინტერესო, მაგრამ
ჩემთვის, როგორც ქალაქში ჩამოსული
ერთი სოფლელი გოგოსთვის დღემდე
ცრემლისმომგრელია. გულს მიჩუქმბს
ფელაფერი, რაც ჩემი ცხოვრების იმ
ეტაპს უკავშირდება, როცა დამოუკი-
დებლად ვდგამდი პირველ ნაბიჯებს.
ზოგჯერ ცუდი პედაგოგი ცუდ ექიმშე
უარესია. ცუდმა ექიმმა შეიძლება პა-
ციენტის სიცოცხლე შეიწიროს, ცუდი
პედაგოგის მიერ აღსაზღველზე მიყენე-
ბული სულიერი ტკივილიც სიკვდილის
ტოლფასი ან უარესია. ჩემს შემთხვე-
ვაში, დამიჯერეთ, ასე იყო. 43 წელია,
რაც სკოლაში ვმუშაობ ქიმია-ბიოლო-
გიის მასწავლებლად და ეს წლები ყვე-
ლანაირად ვცდილობ, ისეთივე თბილი
მოგონებები დაგტივოთ ჩემს მოსწავლე-
ბებში, როგორც ნიკოლოზ ჩიქობავიძ
დატოვა ჩემში.

ნიკოლოზ მასწავლებელი, მე დო-
და გმაღლობთ თქვენ, თქვენი ყოფილი
სტუდენტი,

ანიკო ლუკავა

**მიწისძვრა და მიწისზელა საქართველოს ბუნების შეცვალის
მაცლავის-კოოპერაციის სამსახური**

ლევან მარუაშვილი ვახუშტი ბაგრატიონის ფშანწე ქველაზე ძლიერი ამონაყარი და ადამის მოდგმის ისტორიაში იშვიათი დადგეთით გამონაკლისი იყო ადამიანური ღირსებებით და მრავალწახნაგოვანი მეცნიერული სპექტრით. მისი კვლევის სფეროებია: (გეოგრაფია, გეომორფოლოგია, პალეოგეოგრაფია, კარსტოლოგია, სპელეოლოგია, გლაციოლოგია, გეოგრაფის ისტორია, ისტორიული გეოგრაფია, რესოურსების დამუშავება) და სკოლის ასაკიდან 80 წლამდე მიწისქვეშა და მიწისხედა საქართველოს ბუნება. ვახუშტი ბაგრატიონის შემდგვ ქართულ გეოგრაფიულ მეცნიერებაში იმდენი არავის გაუკეთება, რაც მან შეძლო. აქ დავიძმოწმებდი მისი აღზრდილის პროფ. კობა ხარაძის სიტყვებს: „იშვითად დირსება რომელიმე ქართველ გეოგრაფს იძღვნის პატივისცემა და სიყვარული, რამდენიც ლ. მარუაშვილმა დაიმსახურა. ჩვენს ქვეყნას არც წარსულში ჰყოლია და არც ამჟამად ჰყავს ესოდენ განსწავლული, ფართო პროფილის გეოგრაფიკული.

და აქ ნიშანდობლივი ისაა, რომ
თოთოეული ნაშრომი ტალანტი-
თაა დაწერილი და მთელი სია-
მაყით ითქვის მასზე: „აჟღვრებ
კალამს, ამშვენებ ქაღალდეს!“.
ნაცვლად ზოგი კალმოსნისა-
გან განსხვავებით - „აწვალებ
კალამს, აფუჭებ ქაღალდეს!“.
კალმის ასეთი ქღვრადობით იგი
სიცოცხლეში ავიდა დიდების
ოლიმპზე-კარცხლებებზე. მისი
სიტყვებია: „შემიძლია ზეარაკი
შეეწირო სივრცობრივად მცი-
რე, მაგრამ სხვა თვალსაზრისე-
ბით დიდ ჩემს საქართველოს!“.

ბოლომდე (1992 წ.) პარალელუ-
რად ლექციებს კითხულობდა
თსუ-ში. ორთავე დისერტაცია
(საკანდიდატო და სადოქტორო)
სრულად ახალგაზრდამ დაიცვა
მოსკოვში. იყო სახელმწიფო და
ვახუშტის სახელობის პრემიების
ლაურიატი, პრემიევალსკის სახე-
ლობის ოქროს მედლის გადალე-
რი, მეცნიერების დამსახურებუ-
ლი მოგაცვალე.

კინ მოთვლის და ვინ აღწერს ლეგან მარტაშვილისათვის უფრისრულებში, მღვიმებში და მთებში თორჩებ დაკიდებული ძილი („მოსევენება“), რამდენ ტანჯვა-წამებასთან და სიცოცხლის რისკთან იყო დაკაგშირგბული, მაგრამ ყოველივე ამას იგი უშურველად, მთელი სიყვარულით, ენთუზიაზმით და თავგანწირებით აკეთებდა სათავეანებელი საქართველოს საკეთილდღეოდ!. ვაშა და მარად კეთილი მოგონება შეცნიერებაზე ასეთი ფანატიკური თავდადებისათვის!. მას ცხოვრების დევიზად პერიდა გადაქცეული შემდგენ სიტყვები: „მე ბუნების კალევას, წერას და კითხვას იმ შემთხვევაში დავანებებ თავს, ხელებს თუ შემიკრავენო!“. და რაოდენ სასიხარულოა ის ფაქტი, რომ ამ დევიზის ერთგულმა, სამაგალითო მკვლევარმა და მაჟულიშვილმა პროფ.

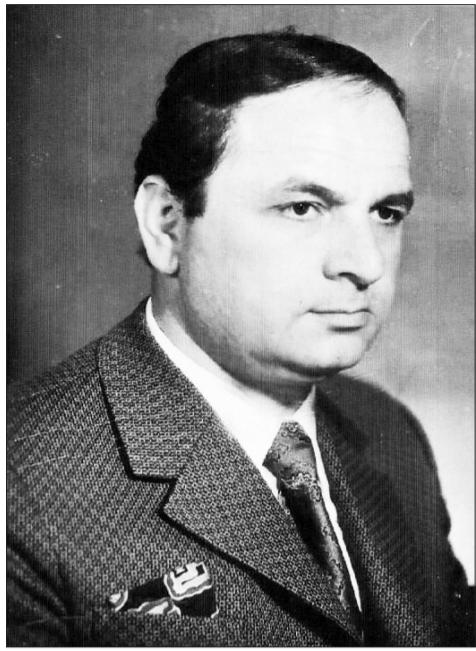
კობა ხარაძებ ბატონ ლევანის
პირად არქივში ახლახან მიაკ-
ვლია ხელნაწერი გამოუქვეყნე-
ბელი შრომები, რომელიც ოვა-
თონ აკრიბა კრმისუტერზე და
საკუთარი სახსრებით დასტამ-
ბა სამას-სამას გვერდიანი ორი
წიგნი: „კლევა წევდიაღძი”, და
„მარადმწვანე წალკოტებიდან
მარადორვლიან მწვერვალებამ-
ლე”, რითაც უშესო საქართვე-
ლოც მხიანად აქცია! ვაშა მას
ამ დიდი მაჟულიმზილური საქ-
მისათვის! პირველ წიგნში მოცე-
მულია მიწისქვეშა საქართველოს
ბუნების იშვიათი წარმოქმნე-

ბის: კარსტული მღვიმების, ჭების, გვიარაბების, უფსკრულებების პალეოგანიებები. ფაქტიურად იგი წარმოადგენს ლეგან მარტულ ამჟილის საექსპედიციო ჩანაწერებს, დღემდე გამოუქვენებელ მეცნიერულ დაკაიორვებებს, თავის გადასავლებს, შთაბეჭდილებებს, განცდებს. ამ მიმართებით მანთავის სიცოცხლეში გამორჩევები შრომა - „შუქი ბნელეთში”, რომელშიც მეცნიერულ-პარალელური სახით გაანალიზებულია მიწისქვეშა საქართველოს ბუნების საოცრებანი (1963). ამჯერად გამოცემულ წიგნში მოცემულია მოელი საქართველოს კარსტული ზოლის მდ. ფსოუდან ერწოს ტბამდე 325 კმ მანძილზე არსებული ფერა სახის კარსტულ სიღრუეებში ჩატარებული ექსპედიციების შედეგები კომპლექსური თვალსაზრისით, სადაც მარტო კარსტულ მღვიმეთა გამოკვლეული რაოდენობა 1300 აღემატება და დაკარსტვის მაქსიმალური სიღრმე 4000 მეტრს აღწევს, რაც უნიკალურია მსოფლიო მასშტაბით. დაკონკრეტებით, რომ ვთქვათ ამ წიგნში საინტერესოდაა გაშუქებული მარტვილის მიერ ჩატარებული ექსპედიციები 1943 წლიდან 1985 წლით დამთავრებული. თითოეულ ექსპედიციაში მოცემულია მიწისქვეშა საქართველოში მოგზაურობისას ფერა ნიუქნის (სპელეოლოგიური, სპორტული, სათავეგადასაკლო და ა.შ.). ასევე რომ წიგნში ნათლად ჩანს ავტორის დიდი ოუდუნებითა და სიცოცხლის რისკის ფასად მიწისქვეშა საქართველოს წყვდაადში მიგზაურობის განცდები, შთაბეჭდილებები და სპელეოლოგიური აღმოჩენები. მეორე წიგნში განხილულ-გაანალიზებულია ლეგან მარტვილის მიერ ჩატარებული მიწისქვედა მოგზაურები რობები და ექსპედიციები 1926 წლიდან დაწყებული 1981 წლიდან

დე. ორთავე წიგნი ექსპედიციების სახით აქვს შეღებილი და არ არის საქართველოს კუთხე-კუნძულიც კი მისი კალეგა-ძო-ების გარეშე დარჩენილი; მაშინ როცა ვახუშტი ბაგრატიონმა ვერ მოახერხა მთლიანად სა-ქართველოს დავლა და უნახა-ვი კუთხის შესახებ ცნობები პიროვნებათა ინფორმაციებს ემყარება. ვახუშტისაგან გან-სხვავებით ლევან მარუაშვილს არ დარჩენია უნახავ-გამოუქ-ვლეველი მიწისქვეა და მიწის-ზედა საქართველოს არცერთი კუნძულიც კი. ამგვარად, აღ-ნიშნული წიგნები ეხება მარუ-აშვილის შემოქმედების ძირი-თაღად გამოუქვეყნებელ მეც-ნიერულ დაკვირვებებს, შთა-ბეჭდილებებს, თავგადასხლებს, განცდებს რაც საერთოდ მოგ-ზაურ-მკლევართა ვევლა ას-პექტს და ნიუანსს მოიცავს. როგორც წიგნის რედაქტორი კობა ხარაძე აღნიშნავს ლევან მარუაშვილი თავის სამეცნიე-რო ექსპედიციებში აკეთებდა მნიშვნელოვან ჩანაწერებს, რაც გამოიხატებოდა კვლევის შე-დეგებით, დასკენებით. მეორე წიგნის ბოლოს მნიშვნელოვა-ნი ნაწილი უკავია ექსპედი-ციის მონაწილეთა თუ ადგი-ლობრივ პირთა დახასიათებას, ექსპრომტად შეთხშულ ნაკვე-სებს. მხატვრულ-პოპულარუ-ლი იერ-სახითაა გამუქებული ექსპედიციები და მოგზაურო-ბები საქართველოს სხვადას-ხვა კუთხეში, რომელშიც დაკ-ვირებული მქოთხელი ბევრ საინტერესო მასალას იპოვნის გეოგრაფიიდან, ისტორიიდან, ფოლკლორიდან, ეთნოგრაფიი-დან, გნებავთ პოლიტიკიდანაც, ამდენად ამ წიგნებს გამოქვეყ-ნებისათვის ბატონი კობა ხარა-ძე დიდ მადლობას იმსახურებს.

ოთარ ჩხეიძე

ბატონი იაკობ გურჯაელიძეს დილისახსოვანი იუბილე

როგორც დიდი ქართველი მწერალი, კონსტანტინე გამსახურდია იტყვიდა: „ისე სწრაფად და შეუმჩნევლად მიჰქიან წუთისოფლის წლები, როგორც ფლოქებზე ნაბადამოცმული ბედაურები”, რომელთაც თან მიაქვთ ჩვენი განუმეორებელი, ახალგაზრდული, რომანტიული სილაჟვარდის ცხოველმცოფველი ხიბლი, მაგრამ ამის მიუხედავად, მანც რჩება იმ ბობოქარი ცხოვრების ქარტეხილთა დაუკინგარი, ტკბილ-მწარე მოგონებანი, რაც განსაკუთრებულ გრძნობებს აღვიძებს თითოეულ ჩვენთაგანში, მხნეობით, ნუგეშით, ღვთისადმი მაღლიერებით, რწმენით აღგვავსებს და ამიტომაც სასოწარკვეთოლად ხელის ჩაქნევის უფლებას აღარ გვაძლევს. ჩვენს ირგვლივ ბევრი არა ისეთი ღვაწლმოსილი პიროვნება, რომელთაც, წელთა სიმრავლის მიუხედავად, იოტისოდენადაც არ გასჩენიათ, საყვარელი საქმიანობის კუთხისა და საინტერესო ხალხთან ურთიერთობის მოჭარბების გამო, ქანტილეულობისმაგარი განცდა, ან აქტიური ცხოვრების წესისადმი ოდნავი თავის არიდების სურვილი, ვინაიდან დან თხმოცი, ხოლო ჩვენს შმობლიურ უნივერსიტეტში პედაგოგიური და მეცნიერული მოღვაწეობის ორმტცდათხუთმეტი წელი. არაერთი სწორუპოვარი და დამსახურებული პიროვნება გვახსოვს როგორც ჩვენ, ასევე შედარებით, უფროს თაობებსაც, რომელთაც თავიანთ სიცოცხლეში არ ღირსებიათ საიუბილეო დღესასწაულების გადახდა, რაც ძალზე სავალალო და დამაფიქრებელია, თვითმმართველობის დატონი იაკობის ლეგენდარულ მასწავლებელსაც კი არ პქონია მსგავსი ბედნიერება, ამიტომაც მთელი ორი ათწლეულის განმავლობაში, გაგებით ვეკიდებოდით, მისი მხრიდან სისტემატიურად გამოთქმულ კატეგორიულ უარს, ჩვენი კათედრისა და დეპარტამენტის წევრთა იმ გულწრფელ მოთხოვნაზე, რაც შეეხებოდა დირსეული იუბილეს აღნიშვნას. იგივე პოზიცია კადევ დიდი ხნით დარჩებოდა ძალაში, რომ არა ბატონი იაკობის შესანიშნავი მეუღლისა და ერთადერთი საამაფო ვაჟის მიერ შექმნილ-შეწყნარებული, მთელი ფილოსოფია-ფისიქოლოგიის დეპარტამენტის, ახლადგახსნილი ფი-

ლოსოფეიის სპეციალობის სტუდენტობისა
და უნივერსიტეტის ხელმძღვანელობის
ერთობლივი ხევწნა-მუდარა. მაშასადამე,
როგორც იქნა, ამ მოკრძალებული კაცის
დირსახსოვარი იუბილე, ბოლოსდაბო-
ლოს მაინც შედგა და ისეთი ამაღლებული
განწყობილების ფონზე ჩატარდა, რომ გა-
დაუჭარბებლად შეიძლება ითქვას, ამდე-
ნი დაგვიანების მიუხედავად, ნამდვილად
დირდა.

საიუბილეო საღამო შესავალი სიტყ-
ვით გახსნა უნივერსიტეტის რექტორმა,
ბატონმა გიორგი დავთაძემ. იუბილარის
ცხოვრებისა და მოღვაწეობის შესახებ
ვრცელი მოხსენება წაიკითხა ფილიოსო-

ტის არსებობის სტორიაში, ფილოსოფია-ის სპეციალობის განხინის უმნიშვნელოვანების მოვლენით. სტუდენტობის სახელით, მუზრვალე მისალოცი სიტყვა, საკუთარი ლექსის თანხლებით, წარმოთქვა ფილოსოფიას სპეციალობის მეოთხე კურსის სტუდენტება ლევან გოგაძერიშვილმა. აღნიშნულ შეხვედრაზე იმდენად ბევრი პროფესორ-მასწავლებელი გამოიყვამდა საქმიანი, მოსაფერებელი სიტყვით გამოსკლის წრფელ სურვილს, რომ ფიზიკურად შეზღუდული დროის ფარგლებში, ესოდენ ემოციურად გადატვირთული, ამაღლებული გუნება-განწყობილების სრულყოფილი გათვალისწინება შეუძლებელი იყო,

თუმცა საიტილეო სხდომას რაც ვერ მოხერხდა, ერთიორად უფრო ძეტი რისი-ანობითა და მგზნებარებით გაგრძელდა საზეიმო ბანკეტზე, სადაც წარმოოქმედი არაჩერდულებრივი საღღვევრძელოები, კე-თილი სურვილები და ექსპრომტი ლექსე-ბი.

დასასრულს, აუცილებელია ეურა-
ლდება მივაპყროთ ბატონი იაკობის ფას-
დაუდებელ წვლილს ქართული ფილო-
სოფიური აზრის განვითარების საქმეში.
იგი არის მრავალი გამოკვლევის და რა-
მოდენიმე მონოგრაფიის ავტორი სადაც
ქართული ფილოსოფიას მოედი რიგი
პრობლემებია ორიგინალურად დასმული
და გაანალიზებული. ბატონ იაკობს დიდი
ამაგი აქვს გაწეული, როგორც სტუდენტი
ახალგაზრდობის, ასევე ძველი და ახალი
ლექტორ-მასწავლებლებისათვის. ამის
გათვალისწინებით, გამოვხატავთ რა,
გარკვეულ ანგარიშვალდებულებასა და
მორალურ პასუხისმგებლობას, ფილოსო-
ფია-ფილოგიის დეპარტამენტი, თა-
ვისი სრული შემადგენლობის სახელით,
აცხადებს მოთხოვნას, რათა ბატონი ია-
კობ კუჭვებიდე წარდგენილ იქნას ღირსე-
ბის საპატიო ორდენის მისაღვანელ.

აწსუ ფილოსოფია-ფიქტოლოგიის დეპარტამენტი

გულითადი მისამართის სისტემა მართვას განვითარებ

ბატონი იაშა! ჩემთ კოლეგა და სიერმის
მეუღლებარო! გილოცავ დაბადების დღეს.
როგორ უეცრად გაფრენილა 67 წელი.
სწორედ 67 წლის წინათ პირველად შევ-
ხვდოთ ჩვენ ერთმანეთს, როგორც პირ-
ველკურსელები. ადამიანის სიცოცხლის
საშუალო ხანგრძლივობას თუ გავით-
ვალისწინებთ, ეს საკმაოდ დიდი დროა.
ჩვენმა მეუღლებრობამ გაუქმლო დროის ამ
აგარეცდას!

ამ ღირსშესანიშნავ დღეს კულოცავ აკაკი წერეთლის სახელობის ქუთაისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ხელმძღვანელობას, მისი სამეცნიერო საბჭოს მთელ შემადგენლობას, რომელთა შორის ბევრი ჩემი მეცნიერება (ჩამოთვლას არ დავიწყებ, თორებ ერთიც რომ გამოიმრჩეს, მერე მე თავად აღმოგჩნდები უხერხულ მდგომარეობაში). მიხარია, რომ საუკეთესო ტრადიციების მქონე ქუთაისის უნივერსიტეტს თქვენი სახით, ბატონო იაკობ (ოფიციალურობას რა ვუთხარი, თორებ მერჩია „აიაშათი“ და „შენობით“ მოგმართო, როგორც მთელი ამ ხნის განმავლობაში მივმართავთ ერთმანეთს), პყავდა და პყავს საუკეთესო სპეციალისტი, მაღალი რანგისა და კომპეტენციის მქონე ფი-

ლოსტოფესი. არსებითად კუჭუხიძების, ზურაბ ხასაძეს, რობერტ გოლეთიანის, ბადრი ფორჩხიძის და სხვათა დიდმა აკტორობიტებმა განაპირობა ის, რომ თქვენს უნივერსიტეტში გაიხსნა ფილოსოფიის სპეციალობა. მეამაჟება, რომ, როგორც ფილოსოფიის მეცნიერებათა აკადემიის წევრმა, წერილობით დაუუჭირე მხარი ამ წინადაღებას და ეს არა მარტო იმიტომ, რომ მე თქვენი უნივერსიტეტის კურსდაბთავრებული ვიყავი, არამედ იმის ღრმა რწმენით, რომ თქვენ, ქუთაისელი ფილოსოფიას წარმატებით გაუძლვებოდით ამ მნიშვნელოვან საქმეს.

ბატონო იაშა! მე მომისმენია თქვენი ლექციები (ერთი ორჯერ ჩემს მაგივრა-დაც ჩაგიტარებია პოლოტექნიკური ინ-სტიტუტის ქუთაისის ფილიალში). მო-გეხსენებათ, ფილოსოფიის ლექციის ისე წაკითხვა, რომ მონუსტული გიყურებ-დნენ და გისმენდნენ სტუდენტები საკ-მარისად რთულია, მაგრამ თქვენ ამას ახერხებდით. ამიტომ უკვარდით და უქ-ვარხართ სტუდენტებს! საერთოდ უნდა ვთქვა, რომ თქვენ ადამიანთა ურთიერთობა ხელოვნების დონეზე გაქვთ აყვანილი. შე-საძურია თქვენი ერთგულება, სხვათათ-

ვის ზრუნვა და სიკეთე. როგორც ამბობდნ, ერთ კაცად მარტო თქვენი იუმორი დირს, სხვათაშორის თვით კომუნისტების ჟელბის და უმძიმესი ტოტალიტარული რეჟიმის პირობებშიც კი საკმაოდ საშიშ და სარისკო თემებზე ხუმრობასაც არ ერიღებოდით, რაც, შეიძლება ითქვას, გარეკეულ რისკთან იყო დაკავშირებული. ახლა რომ ვისხენ თქვენს იუმორს, ჩემი ძვირფასი მეგობრის, ბაზონ თამაზ წივწივაბის, სუსხიან იუმორს მაგონებს ხოლმე. ამასთან დაკავშირებული მისი პოპულარობა საქაენოდ ცნობილია. შეიძლება ითქვას, თქვენი ზოგჯერ სარკაზმში გადასული იუმორისა და პოლიტიკური პამყლეტის გავრცელების არე უბრალოდ შედარებით მკარე იყო.

რაც შეეხება მეცნიერებისადმი თქვენს
ინტერესს, იგი სტუდენტობის პირველივე
წლებში გამოიკვეთა, მინდა ისიც გავიხ-
სენო, რომ თქვენზე არაჩვეულებრივად ქე-
თილი ზეგავლენა მოახდინა ახალი ღრიოს
ყველაზე დიდი ფილოსოფობის აკადემი-
კოს შალვა ნუცუბძისქთან ახლობლობად
(თქვენი ოჯახური სიახლოების დასტურად
თუნდაც ისიც გამოდგება, რომ, მახსოვე,
თქვენი დისერტაციის დაცის შემდეგი

სუფრა სწორედ ბატონი შალვას ოჯახში გაიმართა).

მე წამიკოთხავს თქვენი ნიჭიერულად
დაწერილი წიგნი, ასეთი წიგნები ბევრი
არ იქცება. მასხვევს მოგონებები ბატონ
შალვა წარადგინა.

ახლა, განვლილი ცხოვრების გაღმო-
სახედიდან, თქვენ შევიძლიათ იამაყოთ
განვლილი ცხოვრებით და გაპეტებული
საქმეებით, თქვენი გაზრდილი სტუდენ-
ტებით.. თქვენ შევიძლიათ იამაყოთ არაჩ-
ვეულებრივი ოჯახით, საუკეთესო შეიღე-
ბით. ერთი სიტყვით, თქვენ იდექით იქ,
სადაც უნდა მდგარიყავით და აკეთებდით
იმსა. რაა ანთა ავათობინათ!

ღმერთმა დიდი ჯანი და სიცოცხლე მოგცეთ. დარწმუნებული ვარ, თქვენი ასაკის მიუხედავად, თვითყავითოლებას არ მიეცემით და კვლავაც მეცნიერებისათვის ღირებულსა და საინტერესოს შექმნით! ღმერთი იყოს შენი შეძლება და მფარველი, წემო იაშა (ბოლოს მაინც ვეღლარ მოვითმინე და ჩვენი ძმობის ნიშნად „შენობაზე“ გადავადი).

დიდი სიყვარულითა და პატივისცემით
პროფ. რეზო ბალანჩივაძე
ფილოსოფიის მეცნიერებათა დოქტორი

არჩილ

მიკოსი, არჩილ ანდროს ძე ქოსტავა დაიბადა 1937 წლის 12 დეკემბერს ქალაქ ქუთაისში, დიდი ტრადიციების მქონე ოჯახში.

საინტერესო, მეტად ნაყოფიერი, შინაარსიანი და ამაგდროულად როული იყო მისი ცხოვრების ცალკეული პერიოდი.

1962-1985 წლებში სწავლობდა და მოღვაწეობდა მოსკოვში, ამავე წლებში გახდა ჯერ ტექნიკის მეცნიერებათა კანდიდატი და შემდგა ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი.

1985 წლიდან საქართველოშია. 1986-89 წლებში გახდა და საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, 1989 წლიდან კი სათავეში ჩაუდგა ქუთაისის 6. მუსხელიშვილის სახელობის პოლიტექნიკურ ინსტიტუტს, რომელიც მისი ძალის მქონე გარდაიქმნა ტექნიკურ უნივერსიტეტად. უნარიანი ხელმძღვანელი ზედიშედ სამჯერ იქნა არჩეული უნივერსიტეტის რექტორი.

1991 გახდათ ქალაქის პრეფექტი. 1990 წლიდან გელათის აკადემიის აკადემიკოსი.

მან უდიდესი კვალი დატოვა ქუთაისის ტექნიკური უნივერსიტეტის ისტორიაში, როგორც საუკეთესო ხელმძღვანელმა, მეცნიერმა და პედაგოგმა. მისი უშუალო ხელმძღვანელი გაფართოვდა უნივერსიტეტის სასწავლო-სამეცნიერო ბაზა, გაისხნა ახალი სპეციალობები და შესაბამისი პროფილის კათედრები, ასპირანტურა, სამაგისტრო სწავლების ფაკულტეტი, შექმნა სადისერტაციო საბჭო.

იგი უანგაროდ უნაწილებდა თავის

ეოსტავა

ცოდნასა და გამოცდილებას ეველას, განსაკუთრებით ახალგაზრდებს, ზრუნავდა მათ ხვალინდელ დღეზე. ახარებდა მათი წარმატებები. ბატონი არჩილი გახლდათ საქართველოს განათლების სისტემის რეფორმის ერთ-ერთი აგტიორი.

მისი უშუალო ხელმძღვანელობით გაფართოვდა მეცნიერული ურთიერთობები ამერიკის, ინგლისის, საფრანგეთის, თურქეთის, გრძმანის, ჩეხეთის, იტალიის და სხვა ქვეყნების უმაღლეს სასწავლებლებთან.

მან მთელი თავისი ცხოვრება მეცნიერების სამსახურში გაატარა. მისი ხელმძღვანელობით დაცულია 37 საკანდიდატო და სადოქტორო დისერტაცია. 150-ზე მეტი სამეცნიერო შრომისა და 80-მდე გამოგონების ავტორია. აღსანიშნავია, რომ დიდმა მეცნიერმა და განვირვებისა და ცნობისმიერვარების დიდი უნარით დაჯილდობულმა, მრავალწლიანი შრომისა და ძიგის შემდგა შექმნა ნაშრომი მისი ძირებული სპეციალობიდან სრულიად განსხვავებულ სფეროში სამყაროს შექმნის კრეაციულ თურიაში.

ბატონი არჩილი გახლდათ რელიგიური. მაღალი სულიერების დასტურია მისი ინიციატივით უნივერსიტეტის ექსორი აგებული ეკლესია. საუბარში ხშირად იმრწმებდა თავის საყვარელ ფრაზას ბიბლიიდან “რწმენა, საონოება და სიყვარული” — გადაგვარჩენს და უზენაესია ამ გრძნობით შთაგონებული წინსწრაფული მაღალი აზროვნების წყალობით ქმიდა სამომვლო საგანმურს კაცობრიობისათვის, მისი, მძიმე სენიორ დააგვირდებული კალაგი.

განაგრძობდა მეცნიერულ მუშაობას. გარდაცალებამდე სამი დღით ადრე გამოვიდა მისი მეორე სქელტანიანი წიგნი “სისტემების განვითარების ძირითადი კანონები და პრობლემებიკა”.

სათანადოდ იქნა დაფასებული მისი დვაწლი და ამაგი, იგი გახლდათ სხვადსხვა სახელმწიფო და სახელობითი პრემიების ლაურეატი, ღირსების ორდენის კავალერი, საზოგადოებრივი უმაღლეს სასწავლებლებთან.

ბატონი არჩილი გარდაიცალა 2002 წლის 11 თებერვალს.

ზღვა ხალხი დამბიძებული გულით, მწუხარფიქრიანი შექრით მიაცილებდა და დიდ მეცნიერს უკანასკნელ გზაზე და იდგა დღე — სევდიანი, მწუხარებითა და ცრემლებით აღსავსე — ნაცრისფერ ბუნდოვნებაში ჩაგრგული.

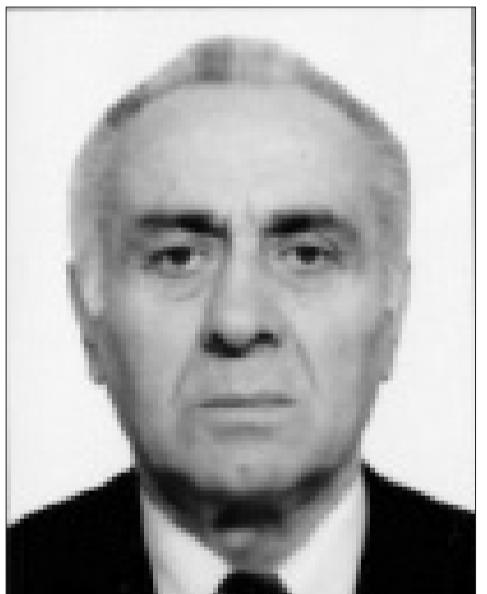
დღეს, როცა ბატონი არჩილი ჩვენს შორის ადარ არის, უპრიანია ისევ მისი სიტყვების მოშევლიერა:

“არსებობს დაბადება და არსებობს გარდაცალება. გაჩნდა სხეული სულის მატარებლად და დარჩა სხეულის გარეშე”.

გვჯრა, რომ მისი სული ზემოდან დაგვეურებს და თითეოულ მათგანს გვესათუოება.

ფრიდონ გოგიაშვილი
საინინრო-ტექნიკური ფაკულტეტის
დეკანი. პროფესორი
ამირან ხვადაგიანი, პროფესორი

ხსოვნა ნათელი ჩაცისა

ფაკულტეტზე, რომლის სრული კურსიც წარმატებით დამთავრა 1962 წელს და მიიღო ფიზიკისა და მათემატიკის მასტერულებლის დიპლომი. იმავე წელს მუშაობა დაიწყო ქუთაისის ზოგადსაგანმანათლებლო მესამე სამუალო სკოლაში ფიზიკისა და მათემატიკის მასავლებლად.. 1967 წლის სექტემბრიდან მიწვეული იქნა სამუსაოდ საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტი ქუთაისის ფაკულტეტის (შემდგომი ქუთაისის პლიტექნიკური ინსტიტუტი) ფიზიკის კათედრაზე დაბორინტად, ხოლო 1969 წლიდან ის უკვე ფიზიკის ლაბორატორიის გამგებელი და 1975 წლის აირჩიეს ქუთაისის პოლიტექნიკური ინსტიტუტის გაერთიანებული პროექტის კავშირის კომიტეტის თავმჯდომარებელი კავშირის კომიტეტის თავმჯდომარებელი კავშირის ლაბორატორიის გამგებელი და აპარალელურად ხდება ამავე კათედრის უფროსი მასტავლებელი. 2003 წელს ქ. ქუთაისის 6. მუსხელიშვილის სახელობის სახელმწიფო ტექნიკური უნივერსიტეტის ელექტროტექნიკის ფაკულტეტის ზოგადი და საინინრო ფიზიკის კათედრის ფიზიკის ლაბორატორიის გამგებელი უფროს მასტავლებელს გამგებელს მასტავლებელს გამგებელს და აპარალელურად ხდება ამავე კათედრის უფროსი მასტავლებელი. 2003 წელს ქ. ქუთაისის 6. მუსხელიშვილის სახელობის სახელმწიფო ტექნიკური უნივერსიტეტის ელექტროტექნიკის ფაკულტეტის ზოგადი და საინინრო ფიზიკის კათედრის ფიზიკის ლაბორატორიის გამგებელი უფროს მასტავლებელს მასტავლებელს მასტავლებელს და აპარალელურად ხდება ამავე კათედრის უფროსი მასტავლებელი. 2003 წელს ქ. ქუთაისის 6. მუსხელიშვილის სახელობის სახელმწიფო ტექნიკური უნივერსიტეტის ელექტროტექნიკის ფაკულტეტის ზოგადი და საინინრო ფიზიკის კათედრის ფიზიკის ლაბორატორიის გამგებელი უფროს მასტავლებელს მასტავლებელს და აპარალელურად ხდება ამავე კათედრის უფროსი მასტავლებელი. 2003 წელს ქ. ქუთაისის 6. მუსხელიშვილის სახელობის სახელმწიფო ტექნიკური უნივერსიტეტის ელექტროტექნიკის ფაკულტეტის ზოგადი და საინინრო ფიზიკის კათედრის ფიზიკის ლაბორატორიის გამგებელი უფროს მასტავლებელს მასტავლებელს და აპარალელურად ხდება ამავე კათედრის უფროსი მასტავლებელი. 2003 წელს ქ. ქუთაისის 6. მუსხელიშვილის სახელობის სახელმწიფო ტექნიკური უნივერსიტეტის ელექტროტექნიკის ფაკულტეტის ზოგადი და საინინრო ფიზიკის კათედრის ფიზიკის ლაბორატორიის გამგებელი უფროს მასტავლებელს მასტავლებელს და აპარალელურად ხდება ამავე კათედრის უფროსი მასტავლებელი. 2003 წელს ქ. ქუთაისის 6. მუსხელიშვილის სახელობის სახელმწიფო ტექნიკური უნივერსიტეტის ელექტროტექნიკის ფაკულტეტის ზოგადი და საინინრო ფიზიკის კათედრის ფიზიკის ლაბორატორიის გამგებელი უფროს მასტავლებელს მასტავლებელს და აპარალელურად ხდება ამავე კათედრის უფროსი მასტავლებელი. 2003 წელს ქ. ქუთაისის 6. მუსხელიშვილის სახელობის სახელმწიფო ტექნიკური უნივერსიტეტის ელექტროტექნიკის ფაკულტეტის ზოგადი და საინინრო ფიზიკის კათედრის ფიზიკის ლაბორატორიის გამგებელი უფროს მასტავლებელს მასტავლებელს და აპარალელურად ხდება ამავე კათედრის უფროსი მასტავლებელი. 2003 წელს ქ. ქუთაისის 6. მუსხელიშვილის სახელობის სახელმწიფო ტექნიკური უნივერსიტეტის ელექტროტექნიკის ფაკულტეტის ზოგადი და საინინრო ფიზიკის კათედრის ფიზიკის ლაბორატორიის გამგებელი უფროს მასტავლებელს მასტავლებელს და აპარალელურად ხდება ამავე კათედრის უფროსი მასტავლებელი. 2003 წელს ქ. ქუთაისის 6. მუსხელიშვილის სახელობის სახელმწიფო ტექნიკური უნივერსიტეტის ელექტროტექნიკის ფაკულტეტის ზოგადი და საინინრო ფიზიკის კათედრის ფიზიკის ლაბორატორიის გამგებელი უფროს მასტავლებელს მასტავლებელს და აპარალელურად ხდება ამავე კათედრის უფროსი მასტავლებელი. 2003 წელს ქ. ქუთაისის 6. მუსხელიშვილის სახელობის სახელმწიფო ტექნიკური უნივერსიტეტის ელექტროტექნიკის ფაკულტეტის ზოგადი და საინინრო ფიზიკის კათედრის ფიზიკის ლაბორატორიის გამგებელი უფროს მასტავლებელს მასტავლებელს და აპარალელურად ხდება ამავე კათედრის უფროსი მასტავლებელი. 2003 წელს ქ. ქუთაისის 6. მუსხელიშვილის სახელობის სახელმწიფო ტექნიკური უნივერსიტეტის ელექტროტექნიკის ფაკულტეტის ზოგა

ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ ପାଠ୍ୟ ପରିକଳ୍ପନା - 115

მიძღვნარე წლის 27 ნოემბერს აკაგი
წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტში
პედაგოგიური ფაკულტეტის პედაგოგი-
კის დეპარტამენტის ორგანიზებით გაი-
მართა სამეცნიერო კონფერენცია, რომე-
ლიც მიემდგნა ქართული პედაგოგიკური
მეცნიერების ერთ-ერთი დირსებული წარ-
მომადგენლის - გიორგი თავჭიშვილის
დაბადებიდან 115-ე წლისთავს. გ. თავჭიშ-
ვილი დაიბადა 1902 წელს ხარაგაულის
რაიონის სოფელ ბაზალეთში. დაბა ხარა-
გაულში დაწყებითი განათლების მიღების
შეძლევა მან სწავლა გააგრძელა გორის
საოცხოებო (სამასწავლებლო) სემინარი-
აში. 1922 წელს ჩაირიცხა თბილისის სა-
ხელმწიფო უნივერსიტეტში ფსიქოლოგი-
ის სპეციალობაზე. ერთი წლის შეძლევა კი
სწავლა განაგრძო მოსკოვის პირველ სა-
ხელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიურ
განყოფილებაზე, რომლის დამთავრების
შეძლევა ჩაირიცხა მოსკოვის პედაგოგიკის
სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტში პედა-
გოგიკის თეორიისა და ისტორიის განვთ-
ფილების ასპირანტურაში.

1929 წლიდან, ასპირანტურის დამთავრებისა და საკანდიდატო დისერტაციის დაცვის შემდგე, შუმაობა დაიწყო მოსკოვის მეორე სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიკის კათედრის დოცენტად. 1930-1933 წლებში იყო თბილისის პედაგოგიური ინსტიტუტის დარექტორის მოადგილე, 1933-1938 წლებში კი საქართველოს სახალხო კომისარიატის პედაგოგიკის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის დორექტორის მოადგილე. 1938 წლიდან 20 წლის განმავლობაში ხელმძღვანელობდა თბილისის ა. ს. პუშკინის სახელობის სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტის პედაგოგიკის კათედრას. 1938-1947 წლებში, მცირე შუალედებით, სათავეში ედგა ქუთაისის ალ. წულუკიძის სახელობის სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტის პედაგოგიკის კათედრასასაც.

გიორგი თავზაშვილის მეცნიერული
კვლევის ერთ-ერთ უმთავრეს სფეროს
ქართული პედაგოგიური აზროვნებისა
და საქართველოში არსებულ საგანმანათ-

ଲ୍ୟେବଲ୍ ଦ୍ୟାନ୍ତ୍ରେସ୍ୟୁଲ୍ୟେବାତୀ ବୋଲ୍ଟରିଯିବୀ ଶ୍ରେ-
ଣ୍ଟାଙ୍ଗଳା ନ୍ଯାରମୋଲାଙ୍ଗେନ୍ଦ୍ରା. ଅଥ ମୀମାରିଯାଇଲ୍ୟେବାତୀ
କାନ୍ଦରିଲ୍ଲାଓଇ ଲ୍ରାଣ୍ଡିସ ଗନ୍ଧାରାଲ୍ଲାବାହି ଗାନ୍ଧି-
କୋରିପ୍ୟୁଲ୍ୟେବାହି ଲ୍ରାଣ୍ଡିମ୍ବାନ୍ଦିନ୍ଦ୍ରାଗନ୍ଧି ମେଚ୍-
ନୀଏର୍ୟୁଲ୍ କାନ୍ଦରିପ୍ୟୁଲ୍ ମୋହାର ମାନ ମେତ୍ରାଦ ଫାର-
ଟି ମାଲିଶ୍ରାବେବା ଶ୍ରେଷ୍ଠିନା ଦା ଲ୍ରାଣ୍ଡିନ୍ଦ୍ରା
କରିବାଲ୍ୟେବାତୀଯିବୀ ଶ୍ରେଣ୍ଟାଙ୍ଗଳାମ ତିନିରୂପାଲାଦ
କ୍ଷିତିର୍ଜୁର ମିଳ ନାମରିଯିବାହି ଶ୍ରେଷ୍ଠିନା ବୋଲ୍ଟରିଯି-
ମୁଖ୍ୟମ କାନ୍ଦିବାତୀ.

ამ თვალსახრისით განსაკუთრებული
მნიშვნელობა უნდა მივანიჭოთ 1948 წელს
გამოცემულ მის წიგნს — „სახალხო და
პედაგოგიური აზროვნების ისტორია სა-
ქართველოში,” რომელიც აღნიშვნული
მიმართულებით შექმნილ პირველ მონიგ-
რაფიას წარმოადგენს. გამოკვლევის მეც-
ნიერულ მნიშვნელობას კიღვე უფრო მეტი
მასშტაბს სძენს ის ფაქტი, რომ გ. თავა-
ზიშვილმა სწორედ მის საფუძველზე მო-
იპოვა პედაგოგიკის მეცნიერებათა ღოქ-
ტორის სამეცნიერო ხარისხი.

ქართული პედაგოგიური აზროვნების
ისტორიას შესასავლად აქტიური მუშაობა
გ. თავზიშვილმა ამის შემდეგაც განაგრძო
და არაერთი მნიშვნელოვანი ნაშრომით —
— სხვადასხვა სამცნიერო ჟურნალებსა
და კრებულებში გამოქვეყნებულებითა და
ცალკე წიგნებად გამოცემულით — გაამ-
დიდრა ქართული პედაგოგიური მეცნიე-
რება. ხანგრძლივი დროის განმავლობაში
წარმატებით გაწეული ამ საქმიანობის
შემაჯამებელ გამოცემაზე იქცა მისი „რჩე-
ული ნაწერების“ სამტომეული, რომე-
ლიც მკვლევრის გარდაცვალების შემდეგ
გამოვიდა პროფ. ოსებ ბოცვაძის წინა-
სიტყვაობითა და რედაქციით.

აღნიშნულ სამტომეულში წარმოდგევ
ნილი მონოგრაფიებითა და სამეცნიერო
ნაშრომებით ნათელი წარმოდგევნა გვაქ-
მნება როგორც ქართული პედაგოგიური
აზროვნების ისტორიის ცნობილ წარმო-
მადგენელთა საგანმანათლებლო მოძრ-
ვრებაზე, ისე ჩვენს ქვეყანაში არსებული
სასწავლო დაწესებულებათა როლზე
ეროვნული საგანმანათლებლო სისტემის
აწილების სამშენებლო

განვითარების საქმეები.
o. ბოცვაძის მართებული შეფასებით,
„გ. თავზემცილის დამსახურება ის არის,
რომ მან პირველა მოაცილა არქიტეტის
მტკვერი მრავალ საინტერესო ისტორიულ
დოკუმენტს და აურაცხელი მეცნიერუ-
ლი ლიტერატურის დამუშავების შედეგად
ნათლად დაგვანახა, თუ რა გზით მიაქარ-
თებოდა სახალხო განათლება და პედაგო-
გიური აზროვნება საქართველოში”.

აღნიშვნული მიმართულებით გ. თავტ-ზიშვილის მიერ გაწეული შრომის შექმნას დახმარების დროს განსაკუთრებული ყურა-დღება უნდა მივაქციოთ იმ ფაქტს, რომელ

თებდა, მისი შესწავლის საგნად ქცეულ
საკითხთაგან ბევრი რამ ან საერთოდ არ
იყო გამოკვლეული, ანდა ნაკლებად და
ზედაპირულად იყო გააჩრეობული. აღნიშვ
ნული ფაქტორი მისი, როგორც არაერთი
საკითხისთვის ყურადღების პირველად
მიმქცევი მკვლევრის, მეცნიერულ დამსა-
ხურებას კიდევ უფრო მეტ მნიშვნელობას
სძირს.

გ. თავშიშვილის მეცნიერული პალეოგის ერთ—ერთ უმთავრეს მიმართულებას წარმოადგენდა საქართველოში არსებულ სასწავლებლების ისტორიის შესწავლა კერძოდ, მდიდარ წერილობით წყაროებსა და საარქივო დოკუმენტებზე დაყრდნობით მან საფუძვლიანად შეისწავლა ჩვენა ქვეყნის თითქმის ყველა მნიშვნელოვანი საგანმანათლებლო დაწესებულების ისტორია, იქ არსებული სასწავლო სისტემა, დაადგინა აღნიშნულ სასწავლებლებში მოღვაწე პედაგოგთა ვინაობა და მათი როლი ქართული განათლების ისტორიაში, მაღალპროფესიულად გააანალიზა სასწავლებლების სასწავლო გეგმები და პროგრამები, დაადგინა, რა სახელმძღვანელოებით მიმდინარეობდა მათში სწავლება და ა. შ.

ასე რომ, გ. თავშიშვილის მეცნიერული ნაშრომების მიხედვით შესაძლებლობა გვეძლება საფუძვლიანად გავაზროთ ქართული საგანგმანათლებლო დაწესებულებების მიერ განვლილი გზა უძველესი დროიდან მოყოლებული საბჭოთა პერიოდამდე.

ცალქე, საგანგებოდ, უნდა აინიშნოს
გ. თავზიშვილის მეცნიერული მემკვიდ-
რეობის ეროვნულ-პატრიოტული სულის-
კეთება. მოუხედავად იმისა, რომ საბჭო-
თა ეპოქაში მოღვაწე კველა მეცნიერის
მსგავსად, იმდროინდელმა პოლიტიკურმა
და იდეოლოგიურმა კონიუნქტურამ მის-
ნაწერებსაც დაასვა დაღი, გ. თავზიშვილი
მაინც ახერხებს მეტისმეტად არ მოექცევა
ამ კონიუნქტურის არტახებში და ქართუ-
ლი პედაგოგიური აზროვნების ისტორია-
პირველ კოვნილისა ეროვნული თვალთა-
ხათვით კააჩრის და შეაისახოს.

გ. თავზიშვილის, როგორც ქართული
პედაგოგიური აზროვნების ისტორიკო-
სის, დაწყლის წარმოჩნდისა და შეფასე-
ბის დროს ცალკე, ხაზგასმით, უნდა აღი-
ნიშნოს მისი დამსახურება დიდ ქართველ-
მოდვაწეთა საგანძანაოლებლო შეხედუ-
ლებების შესწავლის საქმეში. ფაქტობრი-
ვად, მისი კურადღების მიღმა არ დარჩენი-
ლა წარსულში მოღვაწე არც ერთი ისეთი
პიროვნება, რომელსაც ეროვნული პედა-
გოგიური აზროვნების ისტორიაში საგუ-
ლისხმო წვლილი შეეტანოს და მისი ეს

ლი კვლევის საგანი არ გამხდარიყოს.

ამ თვალსაზრისით ძალზე მნიშვნელოვანია მისი ის ნარკვევები და მონოგრაფიები, რომელთა მეტვეობითაც მან, ერთერთიმა პირველადა ქართული პედაგოგიური აზროვნების მკვლევართაგან, საფუძვლიანად შეისწავლა ისეთი დიდი მწერლებისა და საზოგადო მოღვაწეების საგანმანათლებლო იდეები და პრაქტიკული მოღვაწობა, როგორებიც იყვნენ: არჩილი, სულხან-საბა ორბელიანი, ვახტაგ მეექვსე, დავით გურამიშვილი, სოლომინ დოდაშვილი, ილა ჭავჭავაძე, აკაკი წერეთელი, იაკობ გოგებაშვილი, ვაჟა—ფშაველა და სხვები.

როგორც ითქვა, გიორგი თავზეიშვილის ამ დღი მეცნიერული მემკვიდრეობის შესაფასებლად და მისი დაბადებიდან 115 წლისთავის აღსანიშნავად მიძინიარე წლის 27 ნოემბერს ქუთაისის აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგური უაკულტეტის პედაგოგიკის დეპარტამენტმა ჩაატარა სამეცნიერო კონფერენცია, რომელიც გახსნა ფაკულტეტის დეკანმა, ასოცირებულმა პროფესორმა კლასიდმერ ადეიშვილმა. კონფერენციაზე საინტერესო სამეცნიერო ნაშრომები წარმოადგინეს: ფაკულტეტის სადისერტაციო საბჭოს თავმჯდომარემ, პროფესორმა იმერი ბასილაძემ, პედაგოგიკის დეპარტამენტის ხელმძღვანელმა, ასოცირებულმა პროფესორმა მაია ახვლედიანმა, ასოცირებულმა პროფესორმა: ნინო გელენიძემ, ნინო სოხაძემ, ნინო ორჯონიძიძემ, სოფიო მორალიშვილმა, თამარ დოგრაძელმა, ნატო დგალმა, ასისტენტ პროფესორმა ირინე გოგიძერიძემ, აკადემიურმა დოქტორებმა: ლალი აბდალაძემ, სოფიო ფანქულიძემ, ნათა ბლიაძემ და ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის განათლების ფაკულტეტის დოქტორანტმა თინათინ გაპანაძე-ნიკოლეგიშვილმა.

კონფერენციაზე წარმოდგენილ სამეცნიერო მოხსენებებში საინტერესოდ იყო განხილული როგორც გიორგი თავშიშვილის მეცნიერებლი მქანევიდროობა, ისე თანამედროვე ქართული პედაგოგიური მეცნიერების აქტუალური საკითხები.

କାନ୍ତାରୀଆ ଲାଙ୍ଘଣିକ ଶବ୍ଦଗୀତା

ქალბატონი ვიოლა ლომთა-
ძე წელების განმავლობაში აკაკი
წერეთლის სახელწიფო უნი-
ვერსიტეტის აღმოსავლური ფი-
ლოლოგიას დეპარტამენტის თა-
ნამშრომელი იყო. იგი დეპარტა-
მენტს დაარსების დღიდან გვე-
დით ედგა. ჩვენს უნივერსიტეტში
აღმოსავლური ენების სწავლე-
ბის ტრადიციის დამკვიდრება
მიხი ოჯახის სახელთანაცაა და-
კავშირებული. ქალბატონი ვიო-
ლას ძმა, გამოჩენილი ორანისტი,
საქართველოს მეცნიერებათა
აკადემიის, აკადემიკოს გიორგი
წერეთლის სახელობის აღმოსავ-
ლეტმცოდნეობის ინსტიტუტის

მეცნიერ-თანამშრომელი იყო.
მან თეომურაშ მეორის შემდგე
ქართულ ლიტერატურას აღმო-
სავლური ეპიკის შესანიშნავი
ნიმუში “სინბად-ნამე” უსახსოვ-
რა ტკბილხმოვანი ქართულით.
“თუთი-ნამეს” ქართული თარ-
გმანის გამოცემა ბატონ ამირანს
გარდაცვალების გამო არ დას-
ცალდა და ეს მატულიშვილური
საქმე ქალბატონმა ვიოლამ იტ-
ვირთა.

ქალბატონი ვიოლა ლომთაძე
იმ პირვენებათაგანი იყო, რომე-
ლიც კდებამოსილებით გამოირ-
ჩეოდა. მას გააჩნდა განსაკუთ-
რებით თბილი დამოკიდებულება

ტუდენტი-ახალგაზრდობის
მართ. არაერთი ჩვენი კურსი
თავაგრძებული მისი რჩევით
მექურობით ჩადგა ჩვენი
მის საზოგადოებრივ სამსა-
ხი. მათი მაღლიერებითა და
კარგულით აღსავს ცრემების
მიაცილებდა კიდევ ქალბ-
კიოლას უკანასკნელ გზაშე.

მი- რადი ბიბლიოთეკიდან. მუდამ
გამ- მომღიმარი და სათნოებით აღ-
და სავსე ქაბლატონი ვიოლას სახე
ვევ- დაუვიწყარია ჩვენი კოლექტივით
არ- საკუთრივი.

აღმოსავლური ფილოლოგიის
დეპარტამენტი

კომანი თაღა აშორის დაუვიწყარ საჭიროებათა შესახებ

(ელგუჯა თავბერიძის რომან „თოვლი მკათათვეში” განხილვა აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტში)

მოსალოდნელი იყო, ელგუჯა თავპერიძის ახალ რომანსაც, „თოვლი მკათათვეში” რომ უწოდა ავტორმა, მკითხველი დიდი ინტერესით შექვედროდა. ასეც მოხდა. რომანის სათაურიდანვე, ერთობ ლირიკულად რომ ჟღერს, მრავალი კითხვა გაჩნდა, რა უნდა ყოფილიყო შებურვილი ოუგასაიდეუმლოებული ამ ახალ დოკუმენტურ ნაწარმოებში, რომლის გამოტანა-გამოშეკარავება წიგნის გარეკანზე არ შეიძლებოდა, თუნდაც მინიმებით. როგორც ჩანს, არ მიუწევია შევრალს ამგვარი, კითხვაგაჩნილობა სახიფათოდ. სავარაუდო მრავალიაგან მაინც ეს სახელწოდება შემოიტოვა, მართლაც რომ ზუსტად მიესადაგება რომანში გადმოცემულ ამბავს და განსაკუთრებით ამ ამბის ენიცენტრში მოქცეულ თადა ამორდიას თავისი სამახსოვროდ წამოწევებული „რეფორმატორული” საქმიანობითა და „მამულიშვილური კაი კაცობით”. ხოლო მკითხველი, წიგნის გარეკანამდე თუკი მიგიღებდა, თანაც მგათათვეში მოსული თოვლიანობა გააკვრიებდა, სადა უნდა წასულიყო, გადაშლიდა იმ წიგნს და „ნაფანგშიც” მოექცეოდა.

აკაკი წერეთელი დაუძინებელი მტერი
გახლდათ თადა აშორდასი, მაგრამ ამას
სრულდებოთ არ შეუძლია ხელი ქუთაისში,
მისი სახელობის სახელმწიფო უნივერსი-
ტეტის „მწვანე დარბაზში”, მწვანე შუქი
აქნთოთ ელგუჯა თავგერიძის რომანისათ-
ვის,მით უმტეს, რომ ამ მწერალს თავად
აკაკი წერეთლის შესახებაც აქვს რომანი
გამოქვეყნებული, თანაც ამ უნივერსიტე-
ტის კურსდამთავრებულია და პირნათ-
ლად ვალმოხდილი თავის დიდი წინაპრის
მიმართ, თითქმის აკაკი წერეთელისვე მწერლური პირდაპირობით წარსდგა იმ
ასკაციანი დარბაზის მოჭარბებული სა-
ზოგადოების წინაშე წლევანდელობის 12
დღეების.

მივყეთ მესიტყვეთა დინებას მთავარ-
მთავარი ამონარიდებით:

ავთანდილ ნიკოლეეშვილი: მიმართია, რომ ელგუჯა თავგერიძე, თანამედროვე ქართულ ლიტერატურულ პროცესში გამოიწეული მწერალი გახლავთ, განსაკუთრებით თვალსახით მისი ისტატობა დოკუმენტურ პროცესში. ჩვენ არაერთხელ გვქონია საუბარი მისი რომანებისა და ნოველების შესახებ, რომლებმიც არაერთ საჭირბოროტო საყითხშეა ურალღება გამახვილებული. მიუხედავად იმისა, რომ ელგუჯა თავგერიძეს ნაწარმოებების თემატიკა ჩვენს ეპოქას დისტანციურად დაშორებულია, ძირითადად მეცხრამეტე-მეოცე საუკუნეების გზაგასაყარს უწრიალებს, როგორც ირკვევა, საღლეისლაც არ კარგავს აქტუალობას. მართლაც ბეჭრი რამ თავიდანვე წასაკითხო, ანგარიშგასაწევი და დამაფიქტურებული. ეს რომანიც, „თოვლი მკათათვეში”, მხოლოდ თავისი დრო-უამით რომ შემოვფარგლოთ, ოდნავადაც არ კარგავს დირებულებას, არადა, მისი სოციალურ-პოლიტიკური აქტივობა თანამედროვეობასთან კავშირშიც უფრო იმატებს, მეტ ძალას მატებს ამ რომანს და ესეც მის მწერლურ დირსებულებაში მეტყველებს.

თემურ აშყოლაძე: საკუთარი გამოცდილება მაძლევს უფლებას ვთქვა, რომ ღობაში რომანზე მუშაობა ერთობ მძმე საქმეა.ცხადია, მასალის შეგროვებას დიდი დრო მიაქვს. ამ მასალას დალაგება - დახარისხება რომ სჭირდება, ესეც ანგარიშმა ჩასათვლელი, თავისთავად მთელი ეპოქაა შესასწავლი, მოკლელ,

წერის დაწყებამდე დიდი გზა უნდა გაიაღო. ელგუჯამ შეძლო დასახული მიზნის მიღწევა. მის ამჟამინდელ რომანში თადა აშორდიას ისტორიებთან ერთად ნამდვილად ჩანს შესაბამისი ეპოქის სურათი ისე, რომ დოკუმენტური მასალის სიუხვის მიუხედავად, მწერლურ ფანტაზიასაც მიეცა გასაქანი, მხოლოდ პროცესების დასაბუთება არ გეხსინება თვალში, თითქმის არსადაა რომანში გადატვირთული ადგილები, მკითხველისთვის მოსაწყენი რომ იყოს. მწერალი ახერხებს ნამდვილისა და გამონაგონის ისე შეზავებას, რომანმა მხატვრულობა შეინარჩუნოს, მხოლოდ მაულავარი მიაუნიარო, არ შეაუჩის ჩამომ

ექა დადიანი: ელგუჯა თავებრიძის წიგნი „თოვლი მკათათვეში“ ეხება თაღა აშორდიას - მგრული ანბანის შემქნელის - მოღვაწეობას. აგტორმა მხატვრული ოსტატობით, ისტორიულ წყაროებზე დაყრდნობით შთამბეჭდავად წარმოაჩინა სახე ადამიანისა, რომელიც ამ ნაბიჯით ქვეყნის წინაშე დიდი მკრესელობა (შეიძლება ითქვას, დანაშაულიც!) ჩაიდინა. აშორდიას საქმიანობა ანტიერობუნეული, ანტიქართულია, რომელსაც არანაირი სიკეთის მომტანა არ შეეძლო საზოგადოების თვის, მაგნებლიობის გარდა. ამ ქმედების უკან, რა თქმა უნდა, დიდი რუსეთის ზრახვები იკითხება, რომელიც დღემდე ცდილობს ქართველების გახლება-დანაწევრებას. რუსეთი ორ საუკუნეზე მეტაც ცდილობს სხვადასხვა ხერხით, მათ შორის თაღა აშორდიასნაირი ვაიმენინერებისა თუ

გზასაცდენილი ჩვენი თანამედროვეების დახმარებით. ენობრივი გათიშულობით, სხვადასხვა დაღლექტებზე ანბანის შექმნით უპირველესად ირღვევა ქართველთა ენობრივი ერთობა, რაც არის წინაპირობა ერთვნულ-ეთნიკური დაშლა-გახლებისა. ქართული ანბანი და მწიგნიბრობა ყველა ქართველის, მათ შორის მეგრელის, ერთობლივი შემოქმედების ნაყოფია. ასე ფიქრობდა მაშინაც და ფიქრობს დღესაც შეგნებული სახოგადოება. სამეგრელოს პეოლიია თადა აშორდაიაზე გაცილებით განათლებული, ერთვნული ცნობიერების მქონე მწიგნობრები, რომელთაც აზრად არ მოსკვლიათ ახალი ანბანის შექმნა. მაგრამ ეს მოიფიქრა თადა აშორდამ რუსეთის დახმარებით. საკითხი აქტუალური იყო XIX-XX საუკუნეებში, აქტუალურია XXI საუკუნემცი, ვინაიდან მავნენი დღესაც ცდილობდნ თემის გააქტიურებას (ანბანის შექმნას, სახარების მეგრულ დიალექტზე „თარგმანს“, მეგრულისთვის რეგიონული ენის სტატუსის მინიჭებას...). მეგრული სამეგრელოს კუთხის ქართველთა საშინაო მეტეველებაა, კუთხეური მეტეველება კი არის დიალექტი. ამდენად, დაალექტი ანბანის შექმნა ჭავჭავაძის

მხოლოდ პრობლემის შექმნელია

ნესტან კუტივაძე: ბორჯესი ამბობდა, რომ მხატვრული ლიტერატურა უკეთ ინახავს ისტორიას, ვიდრე მატიანეგბი. ჩვენ ამ მოსაზრების მართებულობაში არაერთხელ დავრწმუნებულვართ. გამონაკლისი არც ეს რომანია. მასში არამხოლოდ თადა აშორდიას დამღვანელი საქმიანობის შესახებ მოგვითხრობს ავტორი, არამედ მოელ ეპოქას აღადგნს. ეს ეპოქა კი როული, წინააღმდეგობრივი და გაორებული იყო. რუსეთის იმპერიასთან შეურიგებელი ბრძოლის პარალელურად არსებობდა პატარა ერების დიდ ერებიან შერწყმისა და ამ გზით მათი კულტურის განვითარების საშიში თეორია, რომლის მომხრეებსაც, შესაძლებელია, გულწრფელად სჯერილათ ამგვარი შეხედულებისა. წიგნში არაერთი ჩვენი სახელმოვანი წინაპრის მხატვრული სახე ისატება. სამწუხაროდ, ხშირად ისინიც უძლეური იყვნენ მომძლავრებული მტრის წინაშე და ვერ ცვლიდნენ ვითარებას. მე ვიზიარებ ავტორის პათოსს, რომ თადა აშორდია მოღალატეა. ის სამშობლოს წინააღმდეგ მოქმედებს, რადგან შორსაა საქვექნო აზროვნებისაგან.

აღსანიშვაია, რომ ბიოგრაფიული რომანის თითოეული თავის სათაურში ინტრიგაა ჩადებული, რაც მკითხველს აიძულებს თავიდან ბოლომდე გულდასმით წაიკითხოს ეს დიდებული წიგნი და მისგან სამომავლოდ შეუმცდარი გაკვეთილი მიიღოს.

და სიტყვაც შეაწია რომანს „თოვლი მკათათვეში“. განსაკუთრებით თანამედროვე საფრთხეებზე გაამახვილა კურადღება ანუ ახლად გამოჩენილი აშორდიების მოღაწეობას შეეხო. მისი მოსაზრებით, მართლაც დიდი საფრთხის წინაშე ვდგავართ, ვინაიდან ქართული სახელმწიფო მყარად ვერ დგას ფეხზე, ქვეყანაში ერთიანი სახელმწიფოებრივი სულისკვეთება არ იგრძნობა, ისედაც დაშლილი საქართველო, კიდევ უფრო საგალალო მდგომარეობაში აღმოჩნდება, სხვადასხვა სეპარატისტულ გამოვლინებებს გვარიანად თუ არ შეგუტიერ, აფხაზეთის ტერიტორიაზე ჩვენს მომქებთან ურთიერთობა თუ არ გავაჩერიოთ, თუნდაც ასეთი რომანები არ წავაგითხეთ მათ, საერთოდ მივიწყებას მიეცემა ქართული სულისკუბა, ტრადიციები და კულტურა, რა თქმა უნდა, ჩვენი შმობლიური ენაც დაკინიბება, სხვა ენა ჩაგვენაცვლება იქ, აფხაზეთშიც, ოსეთშიც და თანდათან გააქტიურებული მტერი სრულიად წაგვლეკავს.

ამავე მოსაზრების გახლდათ გიზო თავაძეკან ელგუჯა თავბერიძის რომანს უაღრესად თანამედროვე უწოდა. მიუხედავად წარსულის ურთულესი პროცესების გადმოცემისა და იანოვსკის, ლევიცკის, ვოსტორგოვის და მმათა მისთა ტანდების, მათი ანტიქართული საქმიანობის მწვავედ, სარკაზმულად დასურათხატებისა, ვგრძნობთ მწერლის სურვილს, რომ ნები სმიტი ანტიერობენული პროცესების

თეიმბურაშ სურგულაძე: ელგუჯა თაგ-
ბერიძის შემოქმედებას კარგად ვიცნობ. თითქმის ყველაფერი წავიკითხე, რაც
წიგნადაა გამოცემული ან ფურნალებში
დაუბეჭდავს. მე მათმატიკოსი გახსლა-
ვართ და შეიძლება ფილოლოგით ვერ
შეგაფასო მხატვრული ნაწარმოები, მაგ-
რამ თუნდაც ეს რომანი რომ ავიღოთ, მი-
მაჩნია, ავტორს ძალა და ენერგია არ და-
უშურებია, ზუსტად შეექმნა თუ გამოიქა-
ტა არა მხოლოდ ცალკეული მოვლენები,
არამედ თითოეული პერსონაჟიც. სწორედ
ამ სიზუსტის გამოა, რომანი ღოკუმენტუ-
რობასთან ერთად მხატვრულ ელფერსაც
რომ ინარჩუნებს, ლალად იკითხება. მიუ-
ხედავად პრობლემათა სიმწვავისა, არა-
ერთ მონაკვეთში მწერალი იუმორინარევ
სარკაზმესაც იშველიებს და უფრო მეტად
გაახსლოებს ამით ჩავლილ სინამდვილეებ-
თან. აქა-იქ ავტორმა გულიც კი მომფხანა.
მხედველობაში მაქს, ფიზიკურად რომ
უსწორდებან მას ნაღდი სისხლის მქო-
ნე ქართველები. ჩემთვის საინტერესოდ
მიჩნეული, რამდენიმე ამონარიდი მაქს
ამოწერილი და თუ ნებას დამრთავს, წა-
ვიკითხავ.

ლია კუხიანიძე თავის აღსაზრდელებ- გაგრძ. მე-16 გვ.

